Cena egz. 20 groszy. Nakład 38000 egzemplarzy. Dziś 12 stron.

DZIENNIK BYDGOSKI

Wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.
Do „Dziennika“ dołącza się co tydzień „SPORT POMORSKI“.
Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 5—6 po południu.
Redaktor naczelny przyjmuje od godziny 11—12 przed południem.
Rękopisów niezamówionych nie zwraca się.
Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 30.
Filje: w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 2 — w Toruniu, ul. Mostowa 17
w Grudziądzu, ul. Groblowa 5.

Przedpłata wynosi w ekspedycji i agenturach 3.00 zł. miesięcznie,
9.00 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.36 zł. miesięcznie, 10.08 zł. kwartalnie.
Pod opaską: w Polsce 7.00 zł., za granicę 9.50 zł. miesięcznie.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczanie pisma, a abonenci niemają prawa do odszkodowania.

Telefony: Redakcja 326, Naczelny redaktor 316, Administracja 315, Buchalterja 1374. — Filje: Bydgoszcz 1299, Toruń 830, Grudziądz 294.

Numer 271. | BYDGOSZCZ, piątek dnia 23 listopada 1928 r. | Rok XXII.

Sytuacja w Sejmie.

Układ sił. — Dwa kierunki w Bloku Bezpartyjnym. — Co się stanie z zamierzoną zmianą Konstytucji?

Warszawa, w listopadzie.

Mimo szumnych zapowiedzi, mimo kilkumiesięcznych narad, w trakcie których wyłoniło się kilkanaście projektów naprawy ustroju państwowego, ku zdumieniu ogólnemu klub B. B. złożył wniosek do laski marszałkowskiej, aby... komisja konstytucyjna Sejmu opracowała projekt zmiany Konstytucji i jako wniosek większości zgłosiła go na plenum. Można i tak. W tym wypadku jednak klub B. B. **przyznaje się zupełnie otwarcie, że go nie stać na jeden, wspólny i uzgodniony przez wszystkie odłamy swego klubu projekt zmian konstytucyjnych.**

I nic dziwnego. Rozpięcie wahadeł od strony p. Mackiewicza do p. Sanojcy jest zbyt wielkie.

Poseł Mackiewicz, redaktor „Słowa“ wileńskiego, reprezentuje obóz konserwatystów nie wieku oświeconego, wcale nie podobnych do konserwatystów typu angielskiego. Są to zachowawcy, zapatrzeni we wzory dawne rosyjskie, wielu z nich pełniło funkcje honorowe na dworze carskim, pełnili obowiązki koniuszych, łowczych, ochmistrzów dworu jego carskiej mości. To też cała kampanja „Słowa“ za monarchizmem jest wzdychaniem do powrotu dawnych, dobrych czasów...

Nie cierpią demokracji, parlamentarnej formy rządów. Ich aspiracje przypominają dobrze owych mandarynów Heinego, niezadowolonych z otrzymanej Konstytucji i wzdychających do powrotu systemu rządów bata:

„Hoch hebt sich der Geist der Revolution,
Und es schreien die edelsten Mandschu:
Wir wollen keine Konstitution,
Wir wollen den Stock und den Kantschu!“

Pan Sanojca natomiast i inni dawni wyzwoleńcy w B. B. mają wręcz odrębne zapatrywania na zmiany ustrojowe. Mimo koleżeństwa z książętami Radziwiłłem i Sapiehą wcale im się nie uśmiecha rola młodszych braci, za których mieliby wyłącznie radzić i stanowić ich umitrowani koledzy.

Pośrodku zajął miejsce w BB. obóz, nazywający się Partją Pracy, na czele z pp. **Bartlem, Kościałkowskim, Barańskim**, który nazewnątrz reprezentuje pismo **„Epoka“**. Jestto zgromadzenie radykałów, byłych socjalistów, masonów, którzy uważają **okres rewolucyjny za ukończony i pragną powrotu do stosunków parlamentarnych, porozumienia z lewicą i z mniejszościami narodowemi.**

Dążenia tego obozu, który w rządzie reprezentuje premjer Bartel, spotykają się **z ostrym sprzeciwem** ze strony grupy **wojskowej** w B. B., na czele której stoi w Sejmie pułkownik **Sławek**, a w rządzie reprezentuje ją minister **Świtalski**. Jesteśmy obecnie świadkami tej cichej jeszcze, tem niemniej ostrej walki, o której losie rzecz naturalna zdecyduje nie kto inny, jak **marszałek Piłsudski.** Marszałek w tej chwili **milczy**, nie oświadcza się ani za jedną, ani za drugą stroną, **wyczekuje**, co przyniesie rozwój dalszych wypadków. W tej chwili jest **przeciwny dążeniom grupy wojskowej**, która pragnie skończyć zabawę z Sejmem i w drodze oktrojowania zmienić ustrój państwowy.

Grupa wojskowa czuje się bardzo dotknięta tem, że premjer Bartel wcale **nie zajął stanowiska wobec głośnego zatargu Sławek — Marek.** Według zdania posłów-pułkowników powinien był w imieniu rządu zabrać głos na plenum Sejmu i bronić marsz. Piłsudskiego przed zarzutami stronnictw sejmowych, a zwłaszcza posła Marka. Tego nie zrobił i to mu poczytują za złe.

W tych warunkach, a mianowicie wśród **rozbieżności zdań** w samym obozie B. B., **przy nieprzychylnym do zmian konstytucyjnych stosunku na lewicy** oraz wśród mniejszości narodowych, wątpliwem się staje, czy centrum Izby **(Ch. D., Piast, N. P. R.)** i prawica **(Stronnictwo Narodowe)** będą mogły liczyć na poparcie ich wniosków, zmierzających do naprawy ustroju państwowego na drodze zmian konstytucyjnych i ordynacji wyborczej.

O ile chodzi o **Chrześcijańską Demokrację**, to ona doskonale rozumie, **że naprawa ustroju państwowego nie leży wyłącznie w płaszczyźnie dalszego powiększenia władzy wykonawczej**, władzy Prezydenta Rzeczypospolitej. Właściwie ta sprawa w swej poważnej części została załatwiona przez zmiany w Konstytucji z dnia 2 sierpnia 1926 r. Daleko poważniejsze ma znaczenie w obecnym momencie sprawa **naprawy parlamentaryzmu** u nas. Co uczynić należy, aby parlament mógł lepiej spełniać swe zadania, aby ograniczyć w tej dziedzinie wybujałą demagogję, podnieść poziom moralny i umysłowy parlamentu, zapewnić odpowiedni udział reprezentacji polskiej na ziemiach wschodnich i t. p. pytania stają dziś na porządku dziennym i czekają na swe rozwiązanie.

Celem zmian konstytucyjnych nie może być nic innego, jak **dążenie do okrzepnięcia państwa nawewnątrz**, jego większego spojenia, **podniesienie autorytetu władzy. Nie mogą wrócić czasy sejmowładztwa**, gdyż państwo znowu popadłoby w bezwład i nierząd; zgubna jest również dla państwa **dyktatura jednostki czy kliki**, gdyż w tym wypadku odciąga się naród od udziału w rządach państwa, a temsamem usuwa się go od odpowiedzialności za losy państwa. W obecnych zaś warunkach politycznych, naszem głównem zadaniem winno być dążenie do jaknajściślejszego **związania szerokich mas naszej ludności z państwem.** W tem leży główna siła i odporność w stosunku do wroga Polski.

Dlatego rządy w Polsce muszą być silne, władza wykonawcza musi posiadać odpowiednie środki do zapewnienia państwu ładu i bezpieczeństwa. Ale z drugiej strony, by społeczeństwo miało zaufanie do rządu, musi on podlegać w dziedzinie swej działalności, zwłaszcza tej budżetowej, **kontroli** ze strony parlamentu. Społeczeństwo musi wiedzieć, na co idą wydatki i jak rząd gospodaruje. To jest **niezaprzeczalne prawo** narodu i jego przedstawicielstwa we wszystkich państwach cywilizowanych.

Mimo zatem ciężkich prób i doświadczeń, jakie zebraliśmy w ciągu dziesięciu lat naszej niepodległości, **nie zanosi się na to, aby utworzyła się większość w Sejmie, któraby zgodnie wypracowała i przeprowadziła naprawę ustroju państwowego w Polsce.** **X. Zygmunt Kaczyński.**

Dyktator Mandżurji zamordowany.

Moskwa, 22. 11. (tel. wł.) Wczoraj po południu sowieckie koła urzędowe otrzymały z Charbina wiadomość, że w Mukdenie nastąpił **przewrót pałacowy.** Wedle tej wiadomości dyktator Mandżurji Czan - Su -Ljang i 3-ch Japończyków zostało zamordowanych w domu dyktatora. Pozatem jest dużo ofiar w mieście.

(AW.) W jednym z ostatnich numerów pisma paryskiego „Intransigeant“ ukazał się wywiad z marszałkiem Chin Jen-Tsi-Chan. Jak wiadomo w chwili obecnej w Chinach rządzi **partja Kuomintangu.** Jest to drugi kraj na świecie rządzony **przez jedną partję.** Marszałek Jen-Tsi-Chan podkreślił, że naczelnem zadaniem jego partji jest **wyszkolenie przyszłych obywateli Chin w duchu narodowym.** Pozatem uważa on że w chwili obecnej w społeczeństwie chińskiem nie powinna być tolerowana żadna inna partja polityczna poza Kuomintangiem.

Dziś dziesiąta rocznica odsieczy Lwowa.

Na uroczystości zjechali goście z Poznania i Śląska.

Lwów, 22. 11. (AW.) Przyjechała tutaj na uroczystości związane z 10-leciem obrony Lwowa **delegacja m. Poznania** w osobach prezydenta miasta **Ratajskiego**, prezesa rady miejskiej Hedingera i radcy Głowackiego. Delegację na dworcu powitało prezydjum miasta Lwowa i komitet obchodu 10-lecia obrony Lwowa. Następnie goście udali się do miasta, gdzie u stóp pomnika Mickiewicza złożyli wieniec z szarfą, na której widniał napis **„Poznań dzielnym obrońcom Kresów“.**

(AW.) Wczoraj 21 bm. późnym wieczorem przybyły do Lwowa **drużyny powstańców górnośląskich**, które wezmą udział w uroczystościach 10-lecia obrony Lwowa. Na dworcu oczekiwali reprezentanci władz, armji, federacji obrońców ojczyzny oraz tłumy publiczności. Prezes Związku Obrońców Lwowa Nowak-Przygodzki powitał gości na dworcu. Odpowiedział imieniem związku powstańców górnośląskich prezes dr. Kornke.

Lwów, 22. 11. (tel. wł.) Wczoraj rozpoczęły się uroczystości ku czci 10-lecia obrony Lwowa. Całe miasto zostało wspaniale udekorowane zielenią i flagami oraz iluminowane. Przybyli delegaci pułków, które brały udział w obronie Lwowa oraz delegacja Związku Powstańców Śląskich.

Wczoraj po południu ks. arcybiskup Teodorowicz dokonał poświęcenia kamienia węgielnego pod dom Obrony Lwowa. Następnie odbyło się udekorowanie krzyżem Obrony Lwowa budynku, w którym w roku 1919 mieściła się komenda polska. Wieczorem urządzono raut w Teatrze Wielkim.

Główne uroczystości przypadają na dzień dzisiejszy.

Zgon słynnego dramaturga niemieckiego.

Berlin, 22. 11. (tel. wł.) Wczoraj zmarł po dłuższej chorobie znany dramaturg niemiecki Herman Sudermann w wieku 71 lat. Zmarły przed 7-ma tygodniami doznał ataku apoplekcji, w ostatnich dniach zaś doszło do tego zapalenie płuc.

Suderman urodził się w Prusach Wschodnich i przez całe swoje życie gorąco przywiązany był do swych rodzinnych stron. Z niw pruskich czerpał też tematy do swoich powieści (n. p. „Kuma troska“) jak również dla części swoich dramatów, które zjednały mu rozgłos na całym świecie. Wartość twórczości dramatycznej Sudermanna była szczególnie w ostatnich latach tematem zagorzałych sporów w łonie krytyków niemieckich. Film jednak dopiero pokazał istotną piękność utworów Sudermanna („Wschód słońca“, „Czcij matkę swoją!“)

Sir Eric Drummond w Warszawie.

Warszawa, 22. 11. (AW.) Przybył do Warszawy sekretarz generalny Ligi Narodów sir Eric Drummond w towarzystwie żony, oraz dyrektora sekcji politycznej Ligi Narodów p. Sigimura i szefa sekcji higjeny dr. Rajchmana (Polska). Na dworcu odbyło się uroczyste powitanie.

Warszawa, 22. 11. (tel. wł.) Wczoraj w pierwszym dniu pobytu w Warszawie sekretarza generalnego Ligi Narodów sir Erica Drummonda i p. Sigimur goście byli przyjęci na dłuższej audjencji przez Prezydenta Rzeczypospolitej. Popołudniu Sir Drummond złożył wizytę w Belwederze marszałkowi Piłsudskiemu, z którym odbył dłuższą konferencję. Wieczorem goście byli na obiedzie u ministra Zaleskiego, gdzie wygłoszono cały szereg przemówień, wieczorem zaś na raucie w ministerstwie spraw zagranicznych.

Bartel przyznaje Sejmowi prawo do kontroli rządu.

Warszawa, 22 11. (teł. wł.) Na wczorajszem posiedzeniu komisji budżetowej zakończono dyskusję ogólną nad preliminarzem. M. in. zabrał głos przedstawiciel Chrześcijańskiej Demokracji **poseł Wacław Bitner.**

Z kolei komisja przystąpiła do omawiania wniosku klubu narodowego, który wzywa rząd, aby w myśl konstytucji i ustawy skarbowej przedłożył natychmiast sejmowi projekt **ustawy o kredytach dodatkowych za rok 1927/28.** Z chwilą, gdy zaczęto omawiać ten wniosek, na salę obrad

wszedł premjer Bartel.

Referent wniosku poseł Czetwertyński (Klub Nar.) wskazał, że budżet za rok 1927/28 został **przekroczony o 567 miljonów zł,** a ustawa o kredytach dodatkowych dotąd nie przedłożona, mimo że od chwili zebrania się sejmu upłynęło przeszło pół roku. Poseł Czapiński z P. P. S. oświadczył, że **klub jego przyłącza się** do wniosku posła Czetwertyńskiego

Zabrał następnie głos **premjer Bartel.** Przemówienie jego zawierało doniosłe

oświadczenie o stosunku rządu do sejmu.

Zawsze, mówił premjer, jawnie uznawałem **prawo parlamentu do kontroli i krytyki gospodarki pieniężnej rządu.** Kontrola i krytyka w pojęciu mojem i rządu, na którego czele stoję, **nie są niczem krępowane.** W najbliższych dniach przedłożę panom zamknięcie rachunków za 3 lata. Będą one miały wartość nietylko historyczną, lecz będzie to stwierdzeniem prawa parlamentu do kontroli działalności wszystkich rządów Jestem przeciwny wnoszeniu dodatkowego budżetu do sejmu, gdyż wtedy **obraz gospodarki zamazuje się.** W roku 1927 budżet musiał być przekroczony, gdyż **był źle zrobiony.** Było to winą rządu i warunków. Gospodarka budżetowa tegoroczna w porównaniu do zeszłorocznej jest o wiele lepsza. W zamknięciu rachunków będą wyodrębnione przekroczenia, abyście panowie pociągnęli nas ewentualnie do odpowiedzialności. Ne mogę przyrzec, czy budżet tegoroczny będze wykonany w 100%, ale mogę przyrzec, że **będziemy się starali,** aby przekroczenia były jaknajmniejsze, i że budżet wykonany będzie zawsze w granicach równowagi **przy uwzględnianiu pełnych praw parlamentu.**

W odpowiedzi na przemówienie premjera **posłowie Rybarski** (Klub Nar.) i **Rataj** (Piast) podkreślili różnicę, jaka zachodzi między zamknięciem rachunków a kredytem dodatkowym. Zamknięcia rachunkowego nie można zastąpić ustawą o kredytach dodatkowych. Ta ostatnia będzie, jako jedyna droga legalizowania wydatków dokonanych przez rząd poza budżetem, stanowiła **najbardziej zasadnicze prawo parlamentu.**

Dalszą dyskusję nad tą sprawą odroczono do przyszłego tygodnia, jutro natomiast komisja budżetowa przystąpi do omówienia budżetu ministerstwa spraw wewnętrznych.

Jutro posiedzenie Sejmu.

Warszawa, 22. 11. (tel. wł.) Na porządku obrad jutrzejszego posiedzenia Sejmu znajduje się pierwsze czytanie nowych projektów podatkowych. Z poglądów wygłaszanych w toku dyskusji budżetowej wynika, że projekt podatku gruntowego napotka na bardzo silny opór w stronnictwach włościańskich. Jednakowoż rząd zamierza traktować łącznie wszystkie 4 projekty ustaw podatkowych i w razie odrzucenia jednego z nich wycofałby wszystkie inne. Po ewentualnem uchwaleniu tych projektów rząd ma podobno wnieść do Sejmu ustawę zmieniającą przepisy o podatku dochodowym.

Starzy działacze opuszczają szeregi przeciwrządowej P. P. S.

Klub parlamentarny i szeregi PPS. opuścił pos. **Marjan Malinowski** (pseud. **„Wojtek"),** wybierany trzykrotnie do Sejmu z Lubelszczyzny. Poseł Malinowski, jako ósmy zkolei wstąpił do PPS. frakcja rewolucyjna.

Poseł Malinowski, z zawodu wiejski rzemieślnik i robotnik rolny, należy do najstarszych członków partji socjalistycznej.

Wystąpienie posła Marjana Malinowskiego, pseudonim Wojtek, z Polskiej Partji Socjalistycznej wywołało na terenie Lubelszczyzny przygnębiające wrażenie pośród zwolenników PPS.

* * *

W kuluarach sejmowych krąży od dłuższego czasu pogłoska, iż do PPS. frakcji rew. mają w najbliższym czasie przystąpić poseł Chudy i senator Kelles-Krauz.

W Monachjum płoną ogromne składy węgla.

Straż pożarna jest bezsilna.

Monachjum, 22. 11. (tel. wł.) Od 20 godziny płoną olbrzymie zapasy węgla w ilości 100 tys centnarów, nagromadzone na dziedzińcu gazowni miejskiej w Monachjum. Wszystkie wysiłki straży pożarnej w kierunku zlokalizowania pożaru okazują się bezskutecznemi. Żar bijący od wielkiej góry węgla bowiem uniemożliwia straży umieszczenie sikawek w takiem miejscu, z któregoby strumień wody dosięgał płomieni.

Wielu mieszkańców napełnionych dymem dzielnic, sąsiadujących z gazownią, musiało opuścić mieszkania.

Statek „Robur II" utonął.

Jak się dowiadujemy ze źródła miarodajnego, utonął jeden z najnowszych statków polskiej floty handlowej, własność towarzystwa „Polskarob" Robur II. Według ostatnich wiadomości cała załoga została uratowana i znajduje się w drodze do kraju. Statek utonął z powodu gwałtownej burzy, jaka w ostatnich dniach w drodze z wybrzeży Anglji do Norwegji nawiedziła Bałtyk pod wybrzeżem Norwegji niedaleko portu Stovangar.

Według ostatnich wiadomości statek „Robur" bez ładunku opuścił Frondhjelm i w pobliżu wybrzeża osiadł na mieliźnie. Silna burza jednakże, jaka się potem jeszcze podniosła rzuciła statek na głębinę około 30 metrową, gdzie statek, rzucany jak łupina na falach zatonął. Załoga zdołała uruchomić wszelkie szalupy i dotrzeć do brzegu, gdzie przyjęta została gościnnie przez ludność rybacką.

Przykre następstwa układu niemiecko-rumuńskiego.

Rumuński Bank Narodowy protestuje.

Bukareszt, 22 11. (tel. wł.) Rumuński Bank Narodowy zaprotestował przeciw zawartemu niedawno układowi gospodarczemu między Rumunją a Niemcami. Protest ten uzasadnia Bank Narodowy tem, że liczne przywileje banku są układem zagrożone. Rząd rumuński bowiem m. in. zrzeka się zapłaty za emisję banknotów wydanych przez Niemców podczas okupacji.

Protest Banku Narodowego postawił rząd rumuński w przykrem położeniu.

Kronika telegraficzna.

Warszawa, 22. 11. (AW.) Poseł Kazimierz Zaczek, który uzyskał mandat z listy Piasta wstąpił do klubu BB.

Warszawa, 22. 11. Naczelnik wydziału konsularno-administracyjnego w Ministerjum Spraw Zagranicznych, Leon Malhomme, został mianowany konsulem generalnym w Bytomiu. Dotychczasowy konsul generalny dr. Szczepański obejmie wkrótce konsulat generalny w Chicago.

W sprawie działalności Ch. D. na G. Śląsku.

Warszawa, 22 11. (tel. wł.) Sekretarjat główny Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji podaje do wiadomości w związku z otrzymanemi zapytaniami, że w obecnej chwili żaden zarząd wojewódzki Ch. D. na Górnym Śląsku nie istnieje oraz że sprawami tego województwa kieruje delegat zarządu głównego ks. senator Albrecht.

Rozbój na ulicach Marsylji.

Paryż, 22. 11. (tel. wł.) Wczoraj w południe na jednej z najruchliwszych ulic Marsylji 5-ciu bandytów napadło na 3 urzędników bankowych, którzy mieli przy sobie 385 tys. franków. Bandyci zabili jednego z urzędników, a dwóch pozostałych ciężko poranili. Po zrabowaniu wszystkich pieniędzy zbiegli samochodem. Już kilka godzin potem jednak udało się policji schwytać trzech z tych bandytów.

Poseł Marek ma się lepiej.

Warszawa, 22. 11. (tel. wł.) W stanie zdrowia posła Marka nastąpiło ostatnio znaczne polepszenie.

Rokowania polsko-francuskie rozpoczęte

Paryż, 22. 11 (tel. wł.) Wczoraj nastąpiło w Paryżu otwarcie rokowań w sprawie rewizji konwencji handlowej polsko-francuskiej. Obrady zagaił francuski minister przemysłu i handlu, przemawiając w tonie niezwykle serdecznem. Odpowiedział ambasador Chłapowski, podkreślając doniosłość rozpoczynających się rokowań.

Po tych przemówieniach wstępnych odbyło się pierwsze wspólne posiedzenie obu delegacyj. Obrady potrwają kilka tygodni.

„Germania" atakuje uchwały Zw. Obrony Kresów Zachodnich.

Berlin, 22. 11. (tel. wł.) Prasa berlińska oburzona jest uchwałami zjazdu warszawskiego Zw. Obrony Kresów Zachodnich. „Germania" nazywa żądania zawarte w tych uchwałach żądaniami nie do uwierzenia i oświadcza, że uchwały nabierają tem większego znaczenia, iż powzięte były w obecności osób z kół oficjalnych.

Anglicy nie ufają Niemcom.

Londyn, 22. 11. (tel. wł.) Zabiegi niemieckie o zniesienie sekwestru skonfiskowanej w czasie wojny własności niemieckiej w Anglji spotkały się ze stanowczą odmową rządu angielskiego, który dochód z tego źródła pobiera na poczet odszkodowań wojennych.

Naczelny dyrektor Banku Gosp. Kraj. ustępuje?

Warszawa. „Express Poranny notuje pogłoskę, że naczelny dyrektor Banku Gospodarstwa Krajowego Korwin—Szymanowski **ustępuje ze swego stanowiska i wyjeżdża zagranicę jako stały przedstawiciel Polski w sprawach gospodarczo-finansowych.** Stanowisko naczelnego dyrektora B. G. K. przez dłuższy czas nie będzie obsadzone.

Robotnicy podjęli pracę we wszystkich fabrykach okręgu bielsko-bialskiego.

Bielsko. (AW.) We wszystkich fabrykach metalowych okręgu Bielsko-Bialskiego podjęto znowu pracę po przyjęciu przez robotników propozycyj rządowych na posiedzeniu odbytem w sobotę z inicjatywy inspektora pracy Bartonecca. Wobec tego giserzy, formiarze i personel pomocniczy w odlewniach otrzymują 7%, ślusarze i tokarze 5% podwyżki, przyczem wszystkie minimalne prace dniówkowe podwyższone zostały o 15%. Podwyżki te obowiązują od dnia 1 listopada br. do 1 maja roku przyszłego.

Członkowie „Narodnyjego Domu" zrywają z Ukraińcami.

Lwów, (AW). Odbyła się tu na zaproszenie komisarza rządowego M. Baczyńskiego narada **członków ruskiego narodowego instytutu „Narodnyj Dom" we Lwowie,** w sprawie reaktywowania normalnej działalności tego towarzystwa. W uchwalonej rezolucji przez członków stwierdzono, **że instytut ma być ogniskiem kulturalno-oświatowej działalności wśród ruskiej ludności kraju,** oraz, **że zebrani nie solidaryzują się z wrogiemi państwu wystąpieniami tej części ludności,** która wyrzekłszy się swej historycznej nazwy ruskiej, **przyjęła nazwę „ukraińców".** Zebrani oświadczają, że **nie będą z nią w przyszłości wchodzić w żadne stosunki.**

Kiepura święci triumfy w Niemczech. Owacyjne przyjęcie w Essen.

Essen. (AW.) Znany międzynarodowej sławy śpiewak polski Jan Kiepura, rozpoczął obecnie tournée artystyczne w Niemczech. Pierwszy koncert jego odbył się w poniedziałek w Essen w największej sali miejskiej, którą wypełniły całkowicie tłumy publiczności Mimo ciężkiego położenia ludności z powodu lokautu w koncercie wzięła udział znaczna liczba robotników polskich. Publiczność urządziła Kiepurze długotrwałe owacje, prócz tego znakomity śpiewak otrzymał masę kwiatów, wśród których wyróżniały się bukiety o barwach narodowych polskich. W środę Kiepura będzie miał koncert w Dortmundzie, w sobotę zaś w Berlinie.

Ciekawy napis

umieścili Niemcy na nowym gmachu regencji w Pile: **„Bis hierher und nicht weiter!"** (Dotąd, a nie dalej!) Gmach poświęcono kwaśnem niemieckiem winem w smutny dla patrjotów dzień 9. listopada. Napis na gmachu jest zdaje się głosem trwogi i błagania: „Polacy, coście przed dziesięć laty w rozpędzie bojowym druzgotali opór germański i w uniesieniu bohaterskiem aż dotąd dotarli, przestańcie, a zostawcie nam choćby tylko ten „skrawek" i tę naszą Piłę; sześćset naszych poległo z pobliża i wielu jeszcze na dalszych terenach powstańczych".

Znamienne jest jednak to, że na wstępie do nowego gmachu umieszczono obrazy Fryderyka Wielkiego, Bismarcka, i jeszcze jednego „budowniczego" Wielkich Niemiec, Hindenburga. Oni są właśnie uosobieniem ducha wojennego i zaborczego i sprawcami wojen.

Napis więc służy do zamydlenia óczu — pacyfistom i ludności polskiej, której na pograniczu wokoło Piły mieszka więcej niż 10 procent

Restauratorzy toruńscy protestują...

Prezydent m. Torunia wydał zarządzenie, aby wszystkie restauracje, bez względu na to do jakiej kategorji należą, były zamykane o godz. 23. Zw Restauratorów wysłał w tej sprawie delegację do prezydenta miasta, jednak bez skutku. Wobec tego restauratorzy w dniu dzisiejszym udadzą się do p. wojewody, aby zniósł to krzywdzące zarządzenie.

Z WIELKOPOLSKI i POMORZA

Walne zgromadzenie W. T. K. S.

Walne zgromadzenie Wielkopolskiego Towarzystwa Kółek Rolniczych na powiat Inowrocław odbędzie się w niedzielę, dnia 25. listopada b. r. o godz. 14-ej w Hotelu Basta w Inowrocławiu, z nast porządkiem obrad:

1. Zagajenie, 2. Stwierdzenie obecnych, 3. Referat „Cele, zadania i korzyści dla Państwa i Rolnictwa z Powszechnej Wystawy Krajowej; 4. Referat „Sposób i opłacalność tuczenia świń i bydła“; 5. Dyskusja; 6. Komunikaty i wolne głosy; 7. Zamknięcie.

Szanownych Prezesów uprasza się o zaapelowanie wśród członków do wzięcia jaknajliczniejszego udziału w zgromadzeniu.

Rada Oddz. W. T. K. R. Inowrocław.

ŻOŁĘDOWO. Stow. Młodzieży Polskiej „Zgoda“ urządza dnia 25. bm. o godz. 5 po poł. w sali p. Mikulskiego w Jastrzębiu przedstawienie teatralne połączone z zabawą taneczną Czysty zysk na potrzeby Stowarzyszenia. Orkiestra jazzband.

SOLEC KUJAWSKI. Pożar. Dnia 18. bm. około godziny 2,45 powstał pożar w zagrodzie gospodarza Tadeusza Marszałka w Solcu Kujawskim. Pożar powstał na poddaszu chlewa. Ogień zlokalizowano. Szkoda wynosi około 10.000 zł. Pożar powstał prawdopodobnie skutkiem nieostrożnego obchodzenia się przez domowników z ogniem.

SKÓRCZ. Fatalne skutki skoku z pociągu. Marjan Kwaśniewski z Ocypla, wyskoczył z pociągu, jadącego w kierunku Smętowa między stacjami Skórcz i Mirotki tak nieszczęśliwie, że dostał się pod koła i podniósł śmierć na miejscu.

RZESZYN, pow. strzeliński. Obchód 10-lecia odbył się bardzo uroczyście. Istniejące od dwóch lat „Kółko Oświatowe“ wystąpiło z kilkoma pieśniami na chór mieszany i z przedstawieniem amatorskiem. Przemówienie okolicznościowe wygłosił naucz. p. Nowak, deklamacje i śpiewy dziatwy szkolnej dopełniły całości. Dyrygował kier. szkoły p. Wojciechowski. W uroczystym dniu niemile dotknął fakt niewywieszenia chorągwi u tut. sołtysa.

OBORNIKI. 10-lecie niepodległości. Oborniki w dniach 10 i 11 listopada przybrały szatę odświętną. W sobotę udekorowano i iluminowano gmachy rządowe i prywatne. Podnieść należy dekorację i iluminację starostwa, urzędu pocztowego i powiatowej Kasy Chorych. W sobotę odbył się uroczysty capstrzyk przy dźwiękach orkiestry Tow. Powst. i Woj z pochodniami, pod dow. porucznika P. W. p. Naskręta. W niedzielę rano o godz. 9,30 odbyła się zbiórka na stadjonie P. W. wszystkich towarzystw i wymarsz na uroczystą mszę św. polową. Okolicznościowe kazanie wygłosił ks. prob. Szymański. Po nabożeństwie odbyła się defilada. O godz. 2 odbyła się zabawa ludowa dla dzieci i młodzieży szkolnej. Wiecz. o 7-ej odbyła się uroczysta wieczornica.

Wągrowiec.

Walne zebranie powiatowe W. T. K. R. Bardzo ruchliwe na terenie powiatu Kółka Rolnicze, zwołały walne zebranie do sali p. Wierzejewskiej, na które stawiło się przeszło 500 członków. W obecności prezesa W. T. K. R. p. Plucińskiego, starosty p. Brzeskiego, dyr. W. T. K. R. p. Domańskiego, przedstawiciela Banku Rolnego p. Litwina, insp. p. Jankowskiego, zagaił zebranie prezes p. kpt. Bartsch, powierzając następnie przewodnictwo p. Plucińskiemu. P. Pluciński przedstawił zebranym program W. T. K. R. i ważność organizowania się rolników, poczem omówił prace przygotowawcze działu rolniczego na Pow. Wystawie Krajowej. W dalszym ciągu nastąpiły referaty p. Joppa, absolwenta szkoły rolniczej, o raku ziemniaczanym, p. asesora Bonowskiego o ustroju gminnym, p. Tylewskiego o ubezpieczeniu od wypadków w rolnictwie, o podatku majątkowym i dochodowym i o ich wadach. Referentów nagrodzono hucznemi oklaskami. W dalszym ciągu zajmowano się sprawami wewnętrznemi np. sprawą składek do Kasy Chorych, sprawą zakupu padliny etc. W końcu zabrał jeszcze głos p. Litwin, poruszając sprawę pożyczek bankowych dla członków W. T. K. R.

Kradzież. P. Stefańskiemu, rybakowi w Rudzie skradziono w tych dniach z jeziora w Dzwonowie, większą ilość sieci i 400 m. lin bawełnianych, oprócz tego uszkodzono 2 łodzie rybackie. Szkody wynoszą około 1500 zł. P. Stefański wyznaczył za wykrycie sprawcy kradzieży 500 zł nagrody.

„Uczciwa“ służąca. Pracująca od dłuższego czasu służąca u p. Smoczyńskich, ulotniła się w tych dniach, zabierając 20 zł. Uwiadomiony Posterunek P. P. przytrzymał ją i odebrał skradzione 20 zł.

Pożar. Spalił się w Łosińcu u p. M. Wysockiego stóg żyta, wartości ca. 3000 zł. Ubezpieczenie pokrywa straty. Przyczyną pożaru prawdopodobnie jest zbrodnicze podpalenie.

Krecia robota sekciarzy. Badacze pisma św. pod nazwą Tow. „Strażnica“ zwołali zebranie w ub. środę w sali p. Wierzejewskiej w Wągrowcu. Przypuszczamy, że p. W. nie wiedziała o właściwem obliczu sekciarzy, boby im sali nie użyczyła.

Afera inwalidzka przed sądem w Kruszwicy.

Prezes i sekretarz skazani na ciężkie więzienie.

Z Kruszwicy donoszą: Izba karna rozpatrywała dnia 19 bm. brzydką sprawę zarządu miejscowego Zw. Inwalidów.

Akt oskarżenia zarzucał prezesowi i sekretarzowi tegoż związku, iż **dopuścili się występku sprzeniewierzenia znacznych sum z majątku towarzystwa.**

I tak przywłaszczyli sobie pieniądze za wydzierżawioną rolę w r. 1926 i 1927. Roli wydzierżawiono 18 mórg; całą sumę otrzymaną z dzierżawy, sprawcy podzielili między siebie. Następnie przywłaszczyli sobie pieniądze za sprzedane 89 i pół ctr. ziemniaków. Było to 223 zł. Dalej — w grudniu 1926 r. otrzymali do rozdania między członków 600 funtów cukru i 250 funtów mąki. Rozdali jednak tylko 216 f. cukru i 152 f. mąki. Resztę cukru i mąki przywłaszczyli sobie. Wreszcie otrzymali od ofiarodawców 5 ctr. pszenicy, które sprzedali. Zaksiążkowali jednak tylko sumę, uzyskaną ze sprzedaży 2 ctr. Resztą w wysokości 72 zł znowu podzielili się, przyczem dopuścili się jeszcze zbrodni sfałszowania dokumentów.

Prokurator wnosi dla **prezesa Lewickiego Jana 2 lata więzienia,** dla sekretarza **Lewandowskiego Kazimierza jeden i pół roku,** a dla skarbnika Pawlaka 3 miesiące. Obrońca p. mec. Michnik składa wniosek o uwolnienie. Po dłuższych naradach sąd wydał następujący wyrok: **Lewicki został skazany na 7 miesięcy więzienia, Lewandowski — na 6 miesięcy,** a skarbnika Pawlaka z powodu braku dostatecznych dowodów zwolniono od kary.

W myśl ustawy amnestycyjnej wyrok wykonany będzie tylko w połowie. Lewicki odsiedzi 3 i pół miesiąca, a Lewandowski 3 miesiące więzienia.

Policja meksykańska strzeże grobu zamordowanego generała Obregona.

Podpada, że bezbożnikowi nie umieszczono nigdzie krzyża na jego grobie.

W obawie aresztowania wyskoczył z pociągu.

Z Gniezna donoszą:

W pobliżu stacji Fałkowo z pociągu kurjerskiego wyskoczył wczoraj w nocy jakiś człowiek.

Okazuje się, że podróżnym tym był Alojzy D., który w obawie przed aresztowaniem usiłował zbiec względnie odebrać sobie życie.

Aresztowanie to miało nastąpić w związku z pewną mocno niemiłą „historją“, w którą zamieszany jest p. D.

Poszwankowanego bardzo dotkliwie (rany głowy i nogi) ulokowano w szpitalu gnieźnieńskim Czerwonego Krzyża. Stan p. D. jest groźny.

Jarocin.

Wybory do Kasy Chorych. W ub. niedzielę w Jarocinie odbyły się wybory do Rady Kasy Chorych. W wyniku wyborów lista pracobiorców Zjednoczenia Zaw. Pol. uzyskała 17 mandatów, lista Be-Be 3 mandaty. Pracodawcy złożyli tylko jedną listę, wobec czego głosowania nie było.

Polegli w walce z przestępczością. W okresie 10-lecia w województwie poznańskiem polegli w walce z przestępczością nast. funkcjonarjusze policji państwowej: Szczepaniak Stanisław, wachmistrz, b. prez. Policji; Lis Wojciech, woźnica z Szamotuł; Posterunkowi: Kaszuba Jan z Kościana; Urbański Józef z Gniezna; Zakrzewski Wojciech z Ostrowa; Przymusiński Franciszek z Ostrowa; Szulc Walenty z Inowrocławia; Barłog Marcin z Ostrowa, Tomczak Jan z Ostrowa, Kałążny Józef, przodownik z Leszna; Wolski Józef, st. poster. śled. z Poznania; Lipp Gustaw, posterunkowy z Gniezna; Kmiecik Antoni, st. posterunkowy ze Środy; Kluge Jakób, posterunkowy z Leszna; Paprzycki Tadeusz, poster. z Krotoszyna; Tomaszewski Stanisław, poster. z Wągrowca; Kaczmarek Stefan, st. post. z Krotoszyna; Musielak Walenty, poster. z Nakła; Skałecki Michał, przodownik z Kościana; Kawczyński Henryk, st. przod. z Bydgoszczy; Skotaczak Ignacy, żand. kraj. z Czarnkowa; Nikel Maksymiljan, żand. kraj. z Czarnkowa; Barski Jan, st. żand. kraj. z Wolsztyna.

MIĘDZYCHÓD. Jarmark kramny, na konie i bydło odbędzie się w Międzychodzie we wtorek, dnia 4 grudnia b. r. Spęd świń z powodu grasującej zarazy, zakazany.

Rada Naczelna buchalterów-rzeczoznawców.

Dwudniowe obrady ogólno-polskiego kongresu rzeczoznawców-buchalterów w Warszawie, zakończyły się utworzeniem Rady Naczelnej Związków, zaprzysiężonych rewizorów ksiąg buchalterów-rzeczoznawców w składzie następującym: dyr. J. Bielski — Lwów, dyr. W. Jacobson — Warszawa, **H. Kruszewski — Poznań,** prezes J. Nowakowski — Katowice, Z. Pacześniowski — Katowice, dyr. Pompa — Kraków, prezes **F. Preiss — Poznań,** prof. dr. Teofil Seifert — Lwów, wiceprezes W. Stande — Kraków, prez A. Szyller — Warszawa, oraz prez. Ign. Żugajewski — Warszawa. Zjazd uznał Radę za jedyne ciało, reprezentujące ogół biegłych rewidentów księgowości z całego państwa. Na czele Rady stanął p. Bielski ze Lwowa, jako prezes, wiceprezesem został p. Jacobson; sekretarzem p. Żugajewski z Warszawy. Adres Rady: Warszawa, ul. Sosnowa nr 1. Równocześnie zjazd uchwalił zorganizować w Warszawie związek na wzór przyszłej Izby Biegłych Rewidentów Księgowości, którą to instytucję wprowadzić ma w życie w całem państwie opracowywana ustawa o przysięgłych buchalterach-rzeczoznawcach. Następny zjazd rzeczoznawców odbędzie się w roku 1929 w Poznaniu, w czasie Wystawy.

Uroczystość 40-lecia „Nowin Lekarskich“.

Z Poznania donosi „Nowy Kurjer“:

W ub. niedzielę świat lekarski obchodził uroczyście 40-lecie „Nowin Lekarskich“.

Uroczystość, która odbyła się w sali Tow. Przyjaciół Nauki, zaszczycili swojem przybyciem pp. wojewoda hr Dunin-Borkowski, prezydent Ziemstwa Kredytowego Żychliński, starosta Begale, rektor U. P. Niezabitowski, kurator Namysł, prezes Tow. Przyjaciół Nauk prof. Dembiński, p. dr. Szulc w imieniu prezydenta miasta, oraz cały zastęp lekarzy.

Uroczyste zebranie zainaugurował prezes wydziału lekarskiego T. P. N. i obecny redaktor „Nowin Lekarskich“ p. prof. dr. Karwowski. Do prezydjum wybrano rektora prof. Gluzińskiego (Warszawa), prof. Frankego (Lwów), prof. Leśniowskiego (Warszawa), prof. Różyckiego (Poznań), dr. Bączkiewicza (Warszawa), dr. Zielińskiego (Warszawa), Szumlańskiego (Warszawa), dr. Łazarewicza (Poznań), dr. Kubego (Kostrzyn), dr. Steinborna (Toruń) i dr. Szczodę (Górny Śląsk.)

Po całym szeregu przemówień, zabrał głos prof. dr. Wrzosek, dając pogląd na czterdziestolecie trwania „Nowin Lekarskich“.

Uroczystościowe zebranie zakończyło przemówienie prof. Gantkowskiego. W południe odbył się w sali Bazaru bankiet.

Inowrocław.

Jubileusz Stow. Kobiet „Zgoda". Tow. Kobiet Pracujących „Zgoda", założone ongiś przez ks. biskupa Laubitza, obchodziło ub. niedzieli 20 lecie swego istnienia. Po uroczystem nabożeństwie w kościele św. Mikołaja i poświęceniu sztandaru towarzystwa, odbyło się zebranie w Parku Miejskim i wieczornica z amatorskiem przedstawieniem. Na zebraniu starannie opracowany i głęboko ujęty referat na temat: „Kobieta a życie społeczne" wygłosiła dyr. J. Lewandowska.

Echa święta młodzieży. W ub. sobotę liczne rzesze czonków Stow. Młodzieży przystąpiły do spowiedzi, a w niedzielę do komunii św., poczem w ordynku i z orkiestrą udano się do kościoła Serca Jezus na solenne nabożeństwo z kazaniem okolicznościowem, które wygłosił patron ks. Gałecki. I znów był pochód uroczysty, defilada, a wieczorem w zapełnionej sali hotelu Basta uroczysta akademja. Orkiestra 59 p. p. odegrała „Marsz Sobieskiego pod Wiedniem", chóry Tow. „Moniuszko" odśpiewały parę utworów, pozatem przemawiał ks. prob. Jaśkowski i ks. Gałecki. Deklamacje oraz hymn „Boże coś Polskę" uzupełniły tę podniosłą uroczystość. Na mieście sprzedawano w tym dniu znaczki na rzecz młodzieży polskiej.

Dom marsz. Piłsudskiego. Z powodu rocznicy wznowienia niepodległości państwowej niej. Wyszyński z Inowrocławia ofiarował do rozporządzenia marsz. Piłsudskiego swą willę w Inowrocławiu. Dom ten znajduje się w przybocznej ulicy Świętokrzyskiej nr. 51 i niedawno od p. Bratka nabył go p. Oswald Wyszyński z Krynicy.

Z Koła Abstynentów. W dniu 19. bm. odbyło się zebranie miejsc. Koła Abstynentów pod przewodnictwem wiceprezesa Górnego. Omawiano sprawę tygodnia propagandy trzeźwości, jaki ma się odbyć w Polsce całej w początku lutego roku przyszłego. Aby należycie zorganizować u nas propagandę, członkowie Koła już zawczasu przygotowują się starannie do tej działalności publicznej na większą skalę.

Repertuar kinoteatrów. „Apollo" cieszy się niezwykłą frekwencją widzów na film polski pt. „Dzikuska". **„Pałac"** od wtorku wyświetla dramat pt. „Skandal w Genewie" z Alfredem Ablem w roli głównej. **„Salon"**, oprócz propagandowych pokazów obrony przeciwgazowej, wyświetla dramat sensacyjny pt. „Maciste w klatce lwów". „Stylowy" od wtorku ma emocjonujący dramat p. t. „Sąd boży".

Gniezno.

Stow. Młodzieży Polskiej imieniem św. Stanisława Kostki w Gnieźnie, wystawia w niedzielę, dnia 25. bm. o godz. 8 wieczorem na scenie hotelu Europejskiego sztukę z życia współczesnego w 3 aktach pt. „Dzwon św. Jadwigi". Ceny miejsc od 0.50—2,00 zł.

„Potrójną narzeczoną", komedję ludową w trzech aktach odegrała w ub. niedzielę na scenie Wenecji Wielkopolska Grupa Teatralna. Publiczności na przedstawieniu było dużo.

Zw. Czeladzi Rzemieślniczej zwołał w ub. niedzielę zebranie Czeladzi Rzemieślniczej z Gniezna, na które przybyło przeszło 100 osób m. in. dyr. szkoły handlowo-przemysłowej Fischer i dyr. Stiller z Poznania. Zebranie to zwołano celem zrzeszenia czeladzi w jeden związek. Po przemówieniach prezesa Związku p. Wojtkowiaka, dyr. Fischera i dyr. Stillera zebrani jednomyślnie uchwalili utworzenie związku czeladzi i w tym celu wybrali komisję, któraby zrzeszyła wszystkich rzemieślników i zwołała zebranie konstytucyjne. Do komisji tej weszli: pp. Bartkowiak, Błażejewski, Jóźwiak Juraszek, Krzyżanowski, Kujawski, Lewandowski, Pluciński i Siniecki.

Komitet Opieki nad Grobami ogłosił ostatnio sprawozdanie z kwesty publicznej, urządzonej w dniu 1 listopada. Jak wynika ze sprawozdania, kwesta przyniosła 684,98 zł, a po odciągnięciu wydatków pozostało 667,38 zł. Dalsze datki na powyższy cel przyjmuje się w Banku Pożyczkowym, Banku Kredytowym i Miejskiej Kasie Oszczędności.

Tow. Czytelni Ludowych komunikuje, że następny wykład odbędzie się w piątek, dnia 23. bm. o godz. 8 w auli szkoły handlowej na temat: „Wierzenia i obyczaje ludu polskiego"

Garnizonowe Koło Tow. Wiedzy Wojskowej donosi, że walne zgromadzenie Koła odbędzie się w piątek, dnia 23. bm o godz. 19 w lokalu własnym, na porządku obrad m. in. wybór nowego zarządu.

Bezrobotni robotnicy lasowi, którzy mają zamiar wyjechać w roku 1929 do robót leśnych we Francji, mogą się zgłosić w Państwowym Urzędzie Pośrednictwa Pracy w Gnieźnie, osobiście lub piśmiennie celem zarejestrowania do dnia 24 bm.; rejestruje się również kobiety

Na zebraniu komitetu W. F. i P. W. w ub. poniedziałek uchwalono urządzić w dniu 1 grudnia zabawę taneczną celem przysporzenia funduszów komitetowi. Pozatem uchwalono zwrócić się do Magistratu z prośbą o instalację światła elektrycznego w hali gimnastycznej oraz zakup stołu plastycznego dla oddziałów P. W.

Z Torunia.

Z Teatru Pomorskiego. W czwartek, dnia 22. bm. otwarcie sezonu operetkowego premjerą prześlicznej operetki L. Falla pt. „Róża Stambułu", jednoczącej w sobie egzotyczny powab wschodu z europejską pikanterją.

W piątek, dnia 23. bm dramat „Obrona Częstochowy" czyli „Przeor Paulinów". Przedstawienie to zakupione zostało przez Koło Przyjaciół Harcerzy.

Pijacy pobili szofera. Dnia 17 bm. trzech nieznanych pijanych osobników zatrzymało autodorożkę nr. 23 przy ulicy Batorego, poczem, gdy szofer Marciniak Michał wysiadł z dorożki i zapytał o powód zatrzymania, napastnicy rzucili się na niego, bijąc go pięściami. Kres znęcaniu się nad Marciniakiem położył przechodzący wraz z patrolem wojskowym kpt. Andruszkiewicz. Patrol przytrzymała dwóch napastników, którymi są: Nowakowski i Kmieć. Trzeciego napastnika Węglara poszukuje policja.

Restauratorzy, oberżyści — koncesje zagrożone! Przeciw masowemu odbieraniu koncesji odbędzie się dnia 22 bm. o godz. 10,30 przed poł. w sali hotelu pod Białym Orłem w Wąbrzeźnie nadzwyczajne zebranie. Przybycie wszystkich koncesjonarjuszy i niezorganizowanych restauratorów konieczne. — Za zarząd okręgu pomorskiego Związku Restauratorów — Penkala, prezes.

Wyniki strzelania o nagrody. W ub. niedzielę zakończył Zw. Podoficerów Rezerwy, Koło Toruń swoje 18-dniowe strzelanie z flowerów. O godz. 21 przystąpiono do rozstrzeliwania, którego wyniki były nast.: p. major Stawarz, p. Skrzypczak, prezes Pow. i Woj., p. sierż. Lipertowicz, p. Grabowski, p Pławski, p. Dejewski, p. plutonowy Kiślewicz, p. Szulc, p. Kwiatkowski, p. plut. Krysztowiak, p. Wysocki, p. kapitan Korczewski, p. Wojnowski, p. Andruszkiewicz, p. sierż. Kaźmierczak. W imieniu Związku rozdał nagrody prezes p. Kaczmarek, dziękując równocześnie wszystkim zawodnikom za liczny udział w strzelaniu.

Wynik wyborów do Powiatowej Kasy Chorych w Toruniu.

Ub. niedzieli w powiecie toruńskim odbyły się wybory do Kasy Chorych. Lista Zjednoczenia Zawodowego Polskiego uzyskała 16 mandatów, lista PPS 4 mandaty. Za listą pierwszą padło 1823 głosów, za drugą 430. Udział w głosowaniu nikły. Głosowało zaledwie 25½% uprawnionych.

Kino „Światowid" daje piękny dramat pt. „Pomszczona obelga". Do tego nadprogram.

„Palace" wyświetla rozkoszny film pt. „Czar walca". Ponadto nadprogram.

„Pan" demonstruje dramat współczesno-obyczajowy pt. „Czcij matkę swoją", nadprogram — komedja.

Jak P. W. żegnało p. generała Berbeckiego.

Dnia 19. bm. odbyło się pożegnanie gen. Berbeckiego, wyjeżdżającego z Torunia do Warszawy na stanowisko inspektora armji, przez organizacje pomorskie, P. W. i Teatr Żołnierski.

W świetlicy „Strzelca" zebrali się Legjoniści, delegacje „Sokoła" z prezesem dzielnicy pomorskiej p. Samolińskim, Powst. i Woj., Zw. Podofic. Rezerwy z prezesem Felskim, Strzelcy i strzelczynie z Torunia, którzy kolejno żegnali swego opiekuna, poczem p. Weese wyraził w imieniu wszystkich uznanie dla gen. Berbeckiego za jego owocną pracę nad zjednoczeniem organizacyj P. W. i wdzięczność za troskliwą opiekę. P. gen. Berbeckiemu wręczono w upominku piękny zegar na biurko ze wspólną dedykacją pomorskich stowarzyszeń P. W.

Wzruszony tak miłą niespodzianką gen. Berbecki, wyraził głęboką radość i zadowolenie z powodu widocznej zgody i jedności organizacyj pomorskiego P. W., o którą zawsze zabiegał.

Z świetlicy udał się gen. Berbecki na akademję do Teatru Żołnierskiego, w której brali udział prócz wojska Rodzina Wojskowa i organizacje P. W. Kierownik Teatru p. Bogusławski przemówił ze sceny, udekorowanej portretem gen. Berbeckiego, podkreślając niespożyte zasługi dowódcy korpusu jako założyciela Teatru Żołnierskiego i gorliwego opiekuna, prosząc w końcu o zgodę na nazwanie Teatru, a w przyszłości „Domu Żołnierza Polskiego" w Toruniu imieniem gen. Leona Berbeckiego.

Następnie prezes „Sokoła" p. Samoliński w imieniu wszystkich organizacyj złożył serdeczne podziękowanie gen. Berbeckiemu za opiekę i wydatną pomoc, podkreślając, iż zaskarbił on sobie szczerą sympatję wśród licznych obywateli i członków stowarzyszeń.

W odpowiedzi gen. Berbecki zwrócił uwagę zebranych uczestników akademji na doniosłość faktu, jakim jest dzisiejsza jedność i współpraca wielkiej armji rezerwowej na Pomorzu, dla wojska i dla państwa i gorąco podziękował kierownikowi i członkom organizacyj P. W. za zgotowanie mu wspólnie z Teatrem Żołnierskim tak miłego pożegnania.

W końcu nastąpiła część rozrywkowa akademji na którą złożyły się deklamacje kap. Bogusławskiego i p. Mellera oraz odegranie 2-aktowej operetki i produkcje orkiestry 63 p. p. Nastrój na sali był serdeczny i kilkakrotnie wznoszono okrzyki na cześć gen. Berbeckiego.

Grudziądz.

Wielki koncert. W sobotę, dnia 24. bm. odbędzie się niezwykle urozmaicony koncert na rzecz wpisów dla niezamożnych uczniów i uczenic Szkoły Handlowej Zw. Tow. Kupieckich na Pomorzu w Grudziądzu (aula Gimnazjum Matematyczno-Przyrodniczego, przy ulicy Sienkiewicza). W koncercie wezmą udział znakomite artystki: p. Zofja Ossendowska (skrzypce) i p. Jadwiga Zaleska (fortepian) — propagatorki muzyki polskiej zagranicą, oraz p. Zacharkiewiczowa (śpiew), p. Zofja Wernerowa (akompanjament) i p. Jerzy Radojewski (Viola d'amore). W programie najcelniejsze utwory Chopina, Paderewskiego, Mozarta, Młynarskiego, Ossendowskiej, Niewiadomskiego, Schumanna, Schuberta i inne. Początek o godz. 7,30 wieczorem. Bilety wcześniej nabywać można: w biurze Zw. Tow. Kupieckich (ul. Wybickiego nr. 39 II. p.), w firmie „Marchlewski i Zawacki" (ul. Wybickiego 29), w księgarni Bracia Bażańscy (ul. Lipowa 1) i w firmie W. A. Korzeniewscy, a w dzień koncertu od godz. 3 po poł. w gmachu Gimnazjum Matematyczno-Przyrodniczego.

Spółdzielnia „Sokolnia" zaprasza. Zwołuje się zebranie Rady Nadzorczej oraz zarządu „Sokolni" Spółdzielni budowlanej z o. o. w Grudziądzu, na piątek, dnia 23. bm. o godz. 20 do lokalu sekretarjatu Przewodnictwa Dzielnicy, ul. 3 Maja nr. 11 III. p. Porządek obrad nast.: Sprawozdanie zarządu z dotychczasowej działalności. Uchwalenie regulaminu dla Rady Nadzorczej. Uchwalenie regulaminu dla zarządu. Podział pracy między członków zarządu. Sprawa nabycia terenu pod budowę „Sokolni". Wolne głosy.

Sprostowanie. Zw. Strzelecki nadesłał nam nast. sprostowanie: Powołując się na ustawę prasową, prosimy o bezwzględne umieszczenie sprostowania wzmianki, jakoby Strzelcy mieli brać udział w defiladzie w dniu obchodu 10-lecia niepodległości Rzeczypospolitej Polski łącznie z Hodurowcami. Fakt powyższy nie jest zgodny z prawdą i rozgłaszanie podobnych wieści ma tylko na celu zdyskredytowanie w opinji naszego związku.

Apel do Katolickiej Młodzieży Polskiej

Zanosimy gorący apel i wzywamy Was Druhowie do pracy. Już tylko kilka miesięcy dzieli nas od ogólno-polskiego zlotu w czasie P. W. K. w Poznaniu. Zlot ten będzie egzaminem sprawności i tężyzny fizycznej naszej organizacji.

Druhowie! Nie zaniedbujcie ćwiczeń fizycznych. Pokażmy społeczeństwu, co może silna wola i wytężona praca.

Uczęszczajcie regularnie na wszystkie ćwiczenia, bo tylko ci wezmą udział w zlocie i przy tem zwiedzą wystawę, którzy regularnie uczęszczać będą na ćwiczenia.

Katolicki Związek Młodzieży Polskiej na diecezję chełmińską.

CHEŁMŻA. Tow. Ogrodnicze na Chełmżę i okolicę odbędzie swe zebranie w niedzielę, dnia 25. bm. o godz 2 po poł. w Hotelu Dworcowym. O liczny udział prosi **Zarząd.**

KLONOWO. 10-lecie zmartwychwstania Polski rozpoczęto dnia 10 bm podniosłem przemówieniem p. Urbanikównej, przesiedlonej niedawno na własne życzenie ze szkoły wydziałowej, Nowemiasto. Dnia **11 bm.** odbył się staraniem Powst. i Woj. przy udziale obywatelstwa, obchód ku czci zmartwychwstania. O godz. 14.30 ruszył pochód z imponującą orkiestrą Powst. i Woj. na czele, przez wioskę w kierunku stacji. Po wybuchu kilku petard powrócono do miejsc. szkoły powszechnej, gdzie odbyła się właściwa uroczystość. Kierownik szkoły p Kierzek świetnie przemówił do zebranych a dziatwa deklamowała wiersze, chór wykonał kilka pieśni pod kierownictwem p. Kłopotówny. Następnie udekorował prezes Związku pp. Kulczyka, Pietrzka oraz Nitkę medalem waleczności. Po wyczerpaniu całego programu udano się przez wioskę, pięknie w tym dniu przybraną, do lokalu p. Fiesego, gdzie wójt p. Wieczor przemówił w podniosłych słowach do zebranych W godzinach wieczornych odbyło się przedstawienie amatorskie, połączone z tańcami, gdzie bawiono się ochoczo do rana.

Lipusz.

10-lecie niepodległości. W niedzielę, 11 bm. odbyło się solenne nabożeństwo przy dźwiękach orkiestry a nast. defilada przed pp. inspektorem i komisarzem Straży Granicznej z Kościerzyny i pochód przez wioskę. W defiladzie brali udział wszyscy miejsc. urzędnicy. Straż Graniczna kroczyła na czele, za nią wszystkie miejsc. towarzystwa i drużyna harcerska. O godz. 15 odbyły się zawody Straży Granicznej, pięciobój. Podczas zawodów przygrywała orkiestra. O godz 19 w sali p. Januszewskiego, wygłosił p. komis Straży Gran. Ordyniec piękny wykład. O godz 21 odegrała Straż Graniczna dramat „Chłopi arystokraci".

Liniewo.

10-lecie powstania Państwa Polskiego. Obchód 10-lecia był bardzo wspaniały. Do capstrzyku stanęli wszyscy obywatele. Pochód ruszył o godz. 19 z pochodniami, lampionami i orkiestrą. Stosowne przemówienie wygłosił wójt Esden-Tempski. Drugą przemowę wygłosił naczelnik urzędu pocztowego p. Fafiński. Orkiestra odegrała hymn narodowy. Wieś cała była ślicznie oświetlona. Obchód należy zawdzięczyć wybranemu komitetowi obywatelskiemu w osobach sołtysa Bielawskiego, kierownika szkoły p. Gołębiewskiego, naczelnika poczty p. Fafińskiego oraz zawiadowcy stacji kolejowej p. Prądzińskiego.

Opoczki.

10-lecie niepodległości młodzież szkolna w Opoczkach obchodziła nadzwyczaj urocz. Przy dźwiękach muzyki w pochodzie z nauczycielstwem i Radą szkolną wyruszono do kościoła w Grabiach. Uroczystą mszę św. odprawił ks. prob. Lisoń. Po nabożeństwie uformował się pochód młodzieży szkolnej z orkiestrą na czele. O godz. 5 po poł. odbyła się uroczysta akademja w szkole. Jako pierwsza wygłosiła bardzo pięknie wiersz uczenica Mirosława Włodarkówna, następnie uczeń Józef Mierzwiński, Helena Polonarska, Monika Dopierała, Anna Łochowska i Jan Zając. Następnie dzieciom wręczono piękne nagrody w postaci książek. Wspaniałomyślnymi ofiarodawcami pięknych nagród byli państwo Włodarkowie z Opoczek.

Koszelewy.

10-lecie niepodległości. Koszelewy jest wioska kościelna, leżąca na pograniczu ziemi Mazurskiej, jak również leży na pograniczu Prus Wschodnich. Święto 10-lecia niepodległości, pragnął każdy Polak uczcić jak najuroczyściej. W dniu 11. bm. zjawiła się ludność konno, rowerami, furmankami i pieszo, w oznaczonym miejscu. Pochód ruszył z Koszelew, przez Murawki, Gralewo-wieś, Gralewo-dworzec przez Żabiny do Tuczek, gdzie odbyło się przedstawienie amatorskie, staraniem miejscowej nauczycielki. Imprezę tę urozmaicono przedstawieniem, śpiewami i przemówieniami. Po skończonej uroczystości odbyła się akademja w sali p. Karczewskiego w Koszelewach.

Radzyn.

Święto niepodległości. Uroczystości ku uczczeniu 10-lecia niepodległości rozpoczęły się w Radzynie już w piątek. Następnego dnia przed południem odbyły się uroczystości w szkole powszechnej. Wieczorem odbył się capstrzyk, urządzony przez miejscowe organizacje P. W. W niedzielę obchód wypadł bardzo dobrze. O godz. 10 odbyło się w Farze uroczyste nabożeństwo, celebrowane przez ks. Lewandowskiego. Po nabożeństwie odbyła się na rynku wielka manifestacja. Przemówił burmistrz p. Kirstein. Na zakończenie odbyła się defilada miejscowych towarzystw P. W. i W. F. Wieczorem odbyła się uroczysta wieczornica. Na program wieczornicy złożyły się występy Tow. śpiewu „Harmonja", deklamacje dzieci szkolnych i członków S. M. P., przemowa okolicznościowa rektora Klimka, odegranie sztuczki scenicznej przez członków S. M. P. pt. „Oto dzień chwały", oraz odczyt prezesa S. M. P. p. Zakrzewskiego. Na zakończenie wieczornicy odśpiewano wspólnie „Rotę". Uroczystości i obchody uzupełniło wręczenie przez p. burmistrza Kirsteina wszystkim ubogim miejskim upominku z okazji rocznicy niepodległości w formie jednorazowej zapomogi pieniężnej.

MROCZA. Przedstawienie amatorskie. Koło Zw. Inwalidów Woj. urządza w niedzielę, dnia 25. bm. w Domu Kat. w Mroczy przedstawienie amatorskie połączone z zabawą taneczną. Odegrane zostaną dwie sztuczki i to: „Jego Kapralska Mość" i „Kominiarz i młynarz". Czysty zysk przeznacza się na budowę kościoła. O jak najliczniejszy udział Szan. Obywatelstwa z Mroczy jak i okolicy prosi Zarząd

Port w Jastarni rozbudowuje się.

Z Gdyni donoszą: port w Jastarni zwiedziła w ub. poniedziałek komisja urzędu morskiego i Żeglugi Polskiej. Roboty są już tak daleko posunięte, że do portu mogą zawijać przybrzeżne statki pasażerskie.

KRONIKA

Bydgoszcz, dnia 22 listopada 1928 r.

KALENDARZYK.

Dziś: Cecylji p. m., Filemona.
Jutro: Klemensa pap., Felicyta m.
Wschód słońca: godz. 7,38.
Zachód słońca: godz. 15,54.

DYŻUR NOCNY W APTEKACH.

Od poniedziałku dnia 19 bm. do poniedziałku dnia 26 bm. dyżurują:
1) **Apteka Centralna,** ul. Gdańska 19.
2) **Apteka Pod Lwem,** Okole.

Wypożyczalnia książek „Lektor“, ulica Gdańska 141 otwarta codziennie od godziny 8 rano do 6 wieczór. Telefon 1739.

TEATR MIEJSKI.

Dziś o godz. 7½ staraniem Z. Z. P. **„Pieśń nad pieśniami“.**

W sobotę premjera **„Paganini'ego“** jednej z najmelodyjniejszych i najweselszych operetek współczesnego repertuaru. Operetka ta zdobyła wszędzie rekordy powodzenia. Prócz nader zajmującego libretta posiada ona bogactwo pierwszorzędnej i wartościowej muzyki.

Mnożą się katastrofy samochodowe. Na ten temat kilka uwag.

Przyczyn katastrof jest dużo. Ale do najkardynalniejszych należą: kiepski szofer, kiepskie auto, manja szybkości i nieprzestrzeganie regulaminu kołowego na publicznych drogach.

1) Chcesz zostać czeladnikiem szewskim, to musisz 3 lata praktykować u majstra, za byle co brać pocięglem po łbie, musisz przy wyzwolinach wykonać jakiś majstersztyk, i potem dopiero wolno ci jako czeladnikowi szyć buty klijentom.

Szoferem, w którego ręku jest życie i zdrowie dziesiątek ludzi, o wiele łatwiej zostać. Odbywasz sześciotygodniowy kurs samochodowy, po którym masz zaledwie zielone pojęcie o trzymaniu kierownicy, liznąłeś coś o budowie samochodu, potem w przeciągu godziny zdajesz egzamin szoferski i już jesteś „mistrzem jazdy“, już ci wolno hulać autem po ulicach i po szosach.

Za granicą taki świeżo upieczony mistrz musi przez rok odbywać praktykę szoferską (zazwyczaj przy autobusach) nim mu wolno samemu puścić się w drogę.

2) Za granicą auta, a głównie autobusy, są co miesiąca rewidowane co do ich stanu i użytkowości przez odpowiednie komisje. U nas raz na rok odbywa się rejestracja, przy której jest więcej parady niż rzeczywistej kontroli nad ich stanem i bezpieczeństwem.

3) Manja szybkości... Ta jest najgorszą. Ta wywołuje najwięcej katastrof. Zakręt, wieś, tor kolejowy, dzieci wracają ze szkoły — to wszystko takiego automobilisty nic nie obchodzi. Rżnie 80 kilometrów na godzinę. Jak szosa długa, nikogo niema, ktoby go pohamował. Raz kiedyś pojawi się na drodze konny policjant, ale cóż on zrobi takiemu Orlando furioso? Auto przejedzie po nim, jak po rudej myszy.

W takiej Turcji jest specjalna policja szosowa, pilnująca ruchu automobilowego. Niech taki policjant podniesie rękę a auto natychmiast nie stanie! Policjant drugą ręką rzuca mu pod koła walec nabity gwoździami. Puf! puf! puf! i auto już zaryło się w ziemi.

4) Kto pilnuje po naszych szosach, aby auta i furmanki jechały przepisowo prawą stroną? Każdy jeździ tam, gdzie szosa lepsza, gdzie mniej dziur i wyboi. Żadne trąbienie, żaden ryk nie sprowadzi nikogo z lewej strony na prawą, jeśli ta lewa jest lepszą. Jedź autem z Grudziądza do Poznania i rachuj, ilu policjantów spotkasz po drodze. Natkniesz na jednego bodaj, to jesteś dzieckiem szczęścia.

Więc katastrofy samochodowe mnożą się i mnożyć będą.

Podstępne oszustwo.
Szajka łotrów pod pozorem sprzedaży majątku wyłudziła 4000 zł.

Pan Jan Wolański, zamieszkały w Żninie, przybył do Bydgoszczy w zamiarze nabycia jakiego majątku i w tym celu zasięgał wiadomości u różnych pośredników tutejszych. W jednej z restauracji poznał się z jakimś osobnikiem, który zapewniał, że wie o pięknym majątku do nabycia, lecz muszą pojechać do pośrednika Ziembickiego w Barcinie, gdyż on właśnie ma polecenie wyszukać kupca na ten majątek. Pojechali więc do Barcina, do owego Ziembickiego, z którym następnie po omówieniu sprawy, udali się do Gliszcza w pow. wyrzyskim.

Tam z niejakim Ignacym Krzeszowskim, którego Ziembicki i ów drugi z Bydgoszczy osobnik przedstawili jako właściciela majątku, p. W. po obejrzeniu majątku zawarł wobec świadków prowizoryczny pisemny kontrakt, że kupuje od niego majątek za taką a taką cenę i wpłacił tytułem zadatku 4.000 złotych.

Gdy po kilku dniach p. W. przybył do Gliszcza, aby wspólnie z Krzeszowskim pojechać do notarjusza dla załatwienia formalności, Krzeszowskiego już nie odnalazł, a natomiast dowiedział się, że Krzeszowski nie jest właścicielem majątku. Teraz dopiero poznał p. W., że padł ofiarą podstępnego oszustwa szajki łotrów i sprawę skierował do policji, która czyni energiczne dochodzenia. Krzeszowski zniknął bez śladu, również nie jest jeszcze stwierdzone, kim ł ów tajemniczy osobnik z Bydgoszczy.

— **Liga Katolicka.** W piątek dnia 23-go bm. o godz. ½8 wiecz. odbędzie się zebranie Ligi Katolickiej parafji św. Trójcy w Domu Katolickim na Wilczaku, ul. Miedza 2. Na porządku obrad wykład na temat: „Co się dzieje z duszą po śmierci“. O liczny udział tak członków jak i gości uprasza zarząd.

— **Pod adresem naszych towarzystw** i instytucyj społecznych wyrażamy życzenie, aby komunikatów swoich nie nadawali redakcji w ostatniej chwili **telefonicznie.** Pragnący korzystać z gościnności na łamach „Dziennika“ powinni komunikaty swe podawać **na piśmie** najpóźniej do godziny **9-ej rano.** Za umieszczenie spóźnionych i telefonicznie nadanych komunikatów towarzystw się nie ręczy. Telefony nasze bowiem są przez cały czas zajęte przyjmowaniem ważniejszych wiadomości i depesz zamiejscowych.

— **Wykład o stosowaniu gazu w gospodarstwie domowem.** Gazownia Miejska urządza w czwartek dnia 22-go bm. o godz. 6-tej w sklepie gazowni ul. Jagiellońska nr. 14 prelekcje o ekonomicznem zastosowaniu gazu w gospodarstwie domowem wraz z praktycznemi pokazami.

— **Z T-wa oświatowego „Lech“.** Z okazji dziesięciolecia Niepodległości Polski, odbyło się dnia 19 bm. uroczyste zebranie T-wa oświatowego „Lech“. W ślicznie zielenią i emblematami narodowemi ozdobionej sali p. Mellera (Plac Piastowski) zebrali się członkowie towarzystwa z rodzinami, by uczcić tę dla każdego serca polskiego wzniosłą uroczystość. Przybyli ci liczni emigranci, którzy lata długie na wychodźtwie tęsknili za Ojczyzną. Uroczystość rozpoczęto śpiewem hymnu „Jeszcze Polska nie zginęła“. Z twarzy zebranych biła żywiołowa radość, że dożyli chwili tak historycznej. Prezes p. Załachowski nawoływał do jedności i wytężonej pracy dla dobra i wielkości Ojczyzny. Okolicznościowy odczyt członka J. Chlebka zebrani przyjęli z aplauzem. Deklamacje członków pp. Mikołajczyka i Śmirzewskiego wpłynęły na podniesienie uroczystego nastroju. Śpiewem „Boże coś Polskę“ i przysięgą „Nie rzucim ziemi!“ — zakończono posiedzenie, które na zawsze pozostanie w pamięci obecnych.

— **Kino Szkolne miasta Bydgoszczy** w szkole Wydz. Męskiej urządza przedstawienia kinowe w sobotę, 24 bm. począwszy z następującym programem: 1) Olbrzymie drzewa w Kalifornji; 2) Jak się ostrzeliwuje aeroplany; 3) Córka miljardera; 4) komedyjka.

Porządek zwiedzeń: sobota o godz. 2,30 szkoły powsz., wst. 15 gr; o godz. 4-tej młodzież żeńska, wstęp 20 gr; o godz. 5,45 wydz. męska, wstęp 20 gr.

Niedziela o godz. 2,30 niższe klasy szkół średnich, wstęp 20 gr; godz. 4-ta wyższe klasy szkół średnich, wstęp 20 gr; godz. 5,45 wyższe klasy gimnazjalne, wstęp 30 gr.

Ujęta na „gościnnych występach“.

Dnia 21 bm. policja śledcza ujęła w jednym z miejscowych składów na gorącym uczynku kradzieży trzy złodziejki składowe przybyłe do Bydgoszczy na „gościnne występy“. Towarzystwo to bowiem objeżdża różne miasta, w których odbywają się targi i korzystając z wzmożonego wówczas ruchu dokonywa kradzieży na targach i w składach. W Bydgoszczy jednak powinęła im się noga; na samym bowiem wstępie, gdy usiłowały dokonać kradzieży zostały przychwycone i przymknięte. Do „zacnego“ towarzystwa należą: 53-letnia Teodozja Palmowska, która „pracuje“ już na tej niwie 36 lat, druga dopiero początkująca 17-letnia Adela Karbownik i trzecia 34-letnia Anna Karbowiak, zamieszkała w Toruniu; dwie pierwsze zaś mieszkają w Grudziądzu.

— **Zarząd T-wa Miłośników dzielnicy Bielawy** zwraca się do właścicieli nieruchomości na Bielawach, by zechcieli zarządzić bezzwłocznie obcięcie gałęzi drzew i krzaków wystających poza oparkanienie (sztachety) i należyte umocowanie zwieszających się drutów kolczastych, które to gałęzie i druty wyrządzają szkody przechodniom, raniąc ich i drąc ubranie.

ZMARLI.

Ś. p. **Jan Klaudjusz Stefan Verchère,** gen. dyrektor gwarectwa „Hrabia Renard“ na G. Śląsku.
Ś. p. **Stanisław Torzewski** w Żelazkowie.
Ś. p. **Józef Żurkowski** w Inowrocławiu.

— **Grypa.** Stosunkowo ciepła a przytem niezwykle wilgotna jesień tegoroczna odbija się niekorzystnie na naszem zdrowiu. W Bydgoszczy, jak zresztą i w całej Polsce, ludzie masowo zapadają na grypę, która jednak naogół ma przebieg łagodny, t. j. trwa tylko kilka dni i tylko rzadko powoduje śmierć. Lekarze podają następujące rady, jak się zachować wobec epidemji: Jeśli jesteś zdrowy, ubieraj się dostatecznie ciepło, ale staraj się, aby ubranie twe nie było ciężkie. Gdy rozmawiasz ze znajomym, uważaj, by ci nie mówił prosto w twarz. Myj dokładnie ręce i płócz usta przed i po każdem jedzeniu. Nie jedz zbyt obficie. Unikaj zwłaszcza przeładowania żołądka potrawami mącznemi. Unikaj nagłych zmian temperatury i szybkiego chodzenia, połączonego z poceniem się. Oddychaj przez nos. — Jeśli czujesz się chory, połóż się do łóżka. Jeśli masz gorączkę, pozostań w łóżku conajmniej tak długo, jak długo gorączka się utrzymuje. Nakryj się dobrze ciepłą kołdrą, i pij gorącą herbatę, albo gorącą limonjadę. Jeśli jesteś zmęczony wiekiem, jeśli czujesz się bardzo słabym albo też jeśli gorączka utrzymuje się dłużej, wezwij lekarza. Jeśli jesteś ozdrowieńcem, szanuj się jeszcze bardzo przez kilka dni po ustąpieniu gorączki; charakterystycznem jest bowiem osłabienie, utrzymujące się po ustąpieniu grypy. Jeśli czujesz się słabym, pozostań jeszcze dzień lub dwa w łóżku. W każdym razie kilka dni po ustąpieniu gorączki nie opuszczaj możliwie pokoju i szanuj twe serce, osłabione grypą.

Na marginesie ucieczki więźniów w Grudziądzu.

Wypadek ucieczki więźniów z domu karnego w Grudziądzu, o czem obszernie donosiliśmy, wywołał w mieście cały szereg komentarzy, mogących być osądem w wysokiej mierze niesprawiedliwym i krzywdzącym kierownictwo zakładu. Ludzie, stojący z ubocza, nawet w najmniejszym stopniu nie mają pojęcia o niesłychanie uciążliwych warunkach pracy więziennego. Bardzo jest łatwo coś skrytykować, bardzo łatwo robić komuś zarzuty i zwykle poprzestajemy na tem, nie troszcząc się, że przedwczesnem i nierozważnem twierdzeniem wyrządzamy jednostkom a nieraz całej instytucji wielką krzywdę.

Na wieść o ucieczce więźniów z domu karnego za pomocą pomysłowo przeprowadzonego i wykonanego planu — mało krytyczna opinja mówiła: „Ładny dozór, niema co mówić!“ — A tymczasem wejrzyjmy za kulisy niewdzięcznej pracy naszych funkcjonarjuszy więziennych. — Jeżeli w Ameryce, w najwspanialej urządzonych zakładach więziennych i zaopatrzonych we wszystkie nowoczesne środki techniczne, wyposażonych w odpowiednio liczny dozór, zdarzają się masowe ucieczki więźniów, ba nieraz całe oddziały więźniów uciekają bez śladu, uprzednio wymordowawszy funkcjonarjuszy, to cóż mówić o naszych więzieniach, które aczkolwiek doprowadzone są do poziomu wymagań współczesnej nauki kryminalnej, to jednak ani w setnej części nie mogą się równać z takiemi zakładami Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Dodajmy do tego ilościową niedostateczność dozorców, mających czuwać nad więźniami, których cała psychika, cała bezczelna umiejętność zawodowa nastawiona jest zawsze ofensywnie do funkcjonarjusza więziennego.

Przypatrzmy się nieraz idącemu konwojowi. Owóż trzech ludzi prowadzi kilkunastu opryszków, na wszystko zdecydowanych i nic nie mających do stracenia.

Jeden człowiek pilnował dwudziestu przestępców. Pomyślcie, dwudziestu przestępców. Jeśli trudno upilnować dwudziestu ludzi, zatrudnionych przy jakiejś pracy, to cóż dopiero mówić o pilnowaniu dwudziestu zbrodniarzy!

Społeczeństwo za mało wnika w tajniki pracy więziennej, a z tego niezrozumienia urodzić się mogą krzywdzące zarzuty. Nie przesądzamy, jakie będą wyniki dochodzeń w sprawie ucieczki więźniów z grudziądzkiego zakładu karnego, dziś wszakże godzi się społeczeństwu przypomnieć wyczerpującą i niewdzięczną pracę funkcjonarjusza więziennego. Miasto śpi, a on, niby to wolny człowiek, ten policjant więzienny w głuchą noc pozostaje na dyżurze z całym światem przestępczym. Iluż tam ich jest? garstka!

Zamyka się więźniów, tak, ale przekonajcie się, kto tam za temi drzwiami siedzi, co za specjalista, który potrafi kajdanki otworzyć zapałkami, mistrz, dla którego kłódka nie istnieje, fachowiec, który każdy klucz dorobi, zuchwalec, co to pójdzie na całego.

A przeciwko tym kogóż mamy? Garstkę dozorców więziennych, ludzi obowiązku państwowego i rodzinnego, ludzi, których się o tyle mało opłaca, ile dużo się wymaga.

I jeszcze jedna kwestja. Grudziądz jest miastem w Polsce, szczególnem. Zakład karny, gdzie przebywają zbrodniarze najgorszego kalibru, znajduje się w samem śródmieściu, na jednej z najruchliwszych reprezentacyjnych ulic. Wskutek bliskości domów mieszkalnych ucieczka z więzienia nie przedstawia takiej trudności, jak gdzieś w polu, za miastem. Sprawa domu karnego w Grudziądzu powinna być jaknajszybciej rozwiązana. Więzienie należy przenieść w miejsce odpowiedniejsze. Będą z tem związane duże koszta, prawda, ale w Polsce dużo się wydaje na rzeczy mniej potrzebne, że w tym wypadku, gdy chodzi o bezpieczeństwo życia i mienia ludzkiego, nie powinno być wydatku, któryby się wydawał za duży.

— **Czytelnia dla Kobiet.** Miesięczne zebranie z odczytem p. inżyn. Stabrowskiej odbędzie się w czwartek dnia 22. bm. o godz. 5-tej w lokalu własnym ul. 3 Maja. Po zebraniu herbatka i loterja kwiatów. Uprasza się o liczny udział.

— **Uwaga, młode dziewczęta.** Pojawiła się na bruku bydgoskim jakaś kobieta lat 30, średniego wzrostu, dziobata na twarzy, ubrana w beżowy płaszcz i jasny kapelusz, która obchodzi biura pośrednictwa pracy i wyszukuje młode i ładne dziewczęta, angażując je rzekomo do majątku hrabiny Zdzisławy Tarnowskiej w Zbyszkach, w pow. toruńskim, obiecując nadzwyczaj dobre warunki. Zaangażowała ona dnia 20. bm. w charakterze kasjerki nauczycielkę p. Agnieszkę B., która podejrzewając jednak jakąś nieczystą sprawę, doniosła o tem dyskretnie policji, obiecując oszustce stawić się w oznaczonem miejsce.

Oszustka jednak w przeczuciu ujęcia jej nie przybyła. Jak się później okazało, miejscowość Zbyszki w pow. toruńskim nie istnieje i hr. Tarnowska nie ma tam żadnego majątku, a więc ma się tu widocznie do czynienia z handlarką żywym towarem.

— **Zabawa Stow. M. B. „Białych Orląt".** Ostatnia zabawa jesienna, urządzona przez Stow. M. P. „Białych Orląt", odbędzie się w niedzielę, dnia 25 bm. w sali Strzelnicy przy ul. Toruńskiej. Obok znakomitej orkiestry przygrywać będzie na sali radjo. — Początek zabawy o godz. 6-tej wieczorem.

— **Ujęcie podejrzanego osobnika.** Dnia 20 bm. o godz. 3-ej rano patrolujący w ulicy Jagiellońskiej policjant, przytrzymał dwóch podejrzanych osobników, celem wylegitymowania ich. Ponieważ osobnicy nie mieli przy sobie żadnych dowodów osobistych, przeto policjant postanowił doprowadzić ich do biura dyżurnego urzędnika w gazowni. W drodze jednak w pobliżu gazowni osobnicy rzucili się do ucieczki; policjant podążył w pogoń za nimi i zdołał przytrzymać, drugi zaś zbiegł. Sprowadzony do urzędu policyjnego, osobnik podał, że nazywa się Jankowski Władysław, stolarz bez stałego miejsca zamieszkania, jednak podczas rewizji rozpoznano na nim bieliznę „pochodzącą z domu karnego i znaczoną więziennemi literami i numerem, co każe przypuszczać, że osobnik ów jest jednym ze zbiegłych z domu karnego w Grudziądzu więźniów. Dochodzenia w toku.

PROGRAM W KINACH.

KRISTAL. Dziś nieodwołalnie po raz ostatni **„Miłość i łzy Szopena"** Obraz ten oczekiwany w innych miastach, musi zejść z ekranu. Kto więc nie widział jeszcze, niech śpieszy dziś na ostatnie dwa przedstawienia. Jutro premjera głośnego już wszędzie filmu p. tyt. **„Lekarz kobiet"** z Petrowiczem w roli tytułowej.

Kino DOM KATOLICKI na Wilczaku, ul. Miedza 2 (obok szkoły przemysłowej) wyświetla arcydzieło polskiej sztuki kinematograficznej, stworzone na podstawie ballady naszego nieśmiertelnego wieszcza Adama Mickiewicza p. t. **„Czaty".** Jako nadprogram wyświetla się dwie znakomite komedyjki. Początek seansów o godz. 6 i 8. Ceny miejsc dla młodzieży szk. 40 gr., dla dorosłych już od 60 gr.

NOWOŚCI dziś daje na ekran szlagier sezonu, arcyfilm najnowszej produkcji p. t. **„Kobieta-grzech"** (Diablica), dramat o olśniewającej wystawie, o treści ilustrującej kobietę demona w życiu społecznem. Akcja toczy się w najpiękniejszych zakątkach świata. Film wykonany w zasadach najnowszej techniki. Zdjęcia prześliczne, zasługujące na szczególne uznanie. Najświeższe aktualności światowe w nadprogramie.

MARYSIEŃKA wyświetla bajeczną farsę p. tyt. **„Amor na nartach"**, z ulubieńcem publiczności Harry Liedtke w roli głównej. Nadprogram komedja oraz tygodnik „Paramountu"

CORSO. Dziś nieodwołalnie po raz ostatni ukaże się na ekranie genialny Luciano Albertini, w porywającym dramacie p. t. **„Rinaldo Rinaldini"** (Perły i kobiety). Nadprogram komedja.

Na ulicy Ciemnej — jest ciemno.

Mieszkańcy Bielaw żądają oświetlenia tej ulicy.

Towarzystwo Miłośników dzielnicy Bielawy, powstałe w ostatnich tygodniach wzgl. jego pierwszy zarząd zajął się zbadaniem najpilniejszych potrzeb tej dzielnicy i poczynił już między innemi kroki o **polepszenie oświetlenia ulic,** o zaprowadzenie światła gazowego w ulicy **Ciemnej i Leśnej,** o uporządkowanie ulicy Ciemnej **(wybrukowanie),** odniósł się też do władz miejskich w sprawie zakładania przez gminę ulic i **chodników,** poruszył sprawę wypróżniania skrzynek pocztowych i dał inicjatywę do wprowadzenia w tym celu motocykli, co umożliwi częstsze wyjmowanie listów. Zarząd podjął też **starania o otwarcie na Bielawach nadawczego urzędu pocztowego.** Jak wiadomo wniesiony został do pana prezydenta miasta memorjał z podpisami obywateli Bielaw o zaprowadzenie tramwaju wzgl. **uruchomienie autobusów,** za przykładem Warszawy.

Zarząd Towarzystwa dokłada starań, aby te wszystkie postulaty zostały pomyślnie załatwione.

Przywódca 16 więźniów-bandytów.

Wacław Jastrzębski

znany kasiarz warszawski zorganizował ucieczkę 16 bandytów z więzienia karnego w Grudziądzu.

— **Ś. p. Franciszek Różkowski.** Grono przyjaciół i znajomych odprowadziło w dniu wczorajszym na miejsce wiecznego spoczynku śmiertelne szczątki śp. Franciszka Rożkowskiego. znanego obywatela bydgoskiego, tapicera z zawodu. Z śp. Franciszkiem Rożkowskim ubył nam jeden z nielicznych, charakterystycznych typów „Starej Bydgoszczy". Miły, niestrudzony towarzysz zabaw, jeden z założycieli „Sokoła" (przed czterdziestu laty) i gorliwy za młodszych lat członek T-wa Śpiewu „Halka", zwany był dowcipnie „nocnym hrabią". Nocne życie odbiło się jednak na jego zdrowiu — cztery ostatnie lata, złożony ciężką niemocą, przecierpiał dosłownie na łożu boleści, opuszczony jak Łazarz...

Za spokój duszy Zmarłego odbędzie się jutro (w piątek) o 7-mej rano Msza żałobna w kościele farnym.

— **Obchód listopadowy na Bielawkach.** Wydział Towarzystw Bielawskich urządza w niedzielę dnia 25 bm. o godz. 4-tej po południu w sali parafjalnej ks. ks. Misjonarzy przy ulicy Ossolińskich **historyczny obchód listopadowy.** Program będzie pięknie urozmaicony. Wstępne słowo wygłosi ks. superjor Mazurkiewicz; referat kpt. Kulwieć; występ kół śpiewaczych, a mianowicie: T-wo Śpiewu „Echo", T-wo „Harmonja", T-wo „Odrodzenie" zespół młodzieży z Internatu Kresowego Bielawki, oraz kilka stósownych deklamacyj. Na powyższą uroczystość uprzejmie zapraszamy Szan. Społeczeństwo.

— **Kółko Krajoznawcze i Flotowe przy Szkole Wydz. męskiej.** Kółko krajoznawcze i flotowe ma zebranie w piątek dnia 23 bm. o godz. 6,30 wieczorem w auli szkoły. Uprasza się o przybycie członków jak i sympatyków, ponieważ zebranie zapowiada się interesująco.

— **Nowy kurs tańców** organizuje w najbliższym czasie znany nauczyciel tańców p. Wł. Kochański. Kurs obejmie tańce nowoczesne i dawniejsze, staropolskie.

— **W Bydgoszczy powstaje oddział Polskiego Touring - Klubu.** Wyłoniony przez przedstawicieli organizacyj gospodarczych i oświatowych komitet, któremu zlecono obmyślenie najskuteczniejszych środków **propagandy miasta Bydgoszczy** z okazji Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu w r. 1929, doszedł po gruntownych naradach do wniosku, że propaganda miasta przez wydanie bezpłatnego przewodnika, urządzenie i poparcie imprez sportowych w r. 1929, ożywienie ruchu wycieczkowego z Poznania do Bydgoszczy, da się najlepiej przeprowadzić w związku z ogólno - państwową akcją Polskiego Touring - Klubu. Komitet postanowił wobec tego przekształcić się w bydgoski oddział Touring-Klubu i w tym celu zwołuje zebranie organizacyjne, które się odbędzie **jutro** w piątek o godz. 8,30 wiecz. w Klubie Polskim, przy ul. Cieszkowskiego 2.

ZE SPORTU.

Wielkie zawody kolarskie.

Oddział cyklistów przy Tow. Powst. i Woj. Szwederowo urządza w niedzielę dnia 25 bm. wielkie zawody kolarskie z następującym programem: o godz. 8,30 zbiórka zawodników w „Ognisku"; o godz. 9: odmarsz do kościoła na mszę św.; o 10-ej wymarsz na szosę Szubińską.

Bieg I. o mistrzostwo oddz. cyklistów przy T. P. i W. Szwederowo 25 klm. Bieg II. o mistrzostwo Klubu Kol. miasta Bydgoszczy 50 klm. Bieg III. senjorów 10 km. Bieg IV. niestowarzyszonych 10 km. Bieg V. pocieszający 10 km. O godz. 19 rozdanie nagród i zabawa taneczna w Rzeźni Miejskiej.

Zapisy do biegów niestowarzyszonych przyjmuje sekr. Kubera, ul. Malborska 20.

Pomysłowa oszustka.

Niejaka Leokadja Opala, zamieszkała przez jakiś czas w hotelu Warszawskim w Bydgoszczy, ogłaszała się, że przyjmuje do haftu różne materje, serwety, monogramy itp. Gdy zdobyła już większą ilość zamówień i materjałów, Opala znikła z Bydgoszczy bez śladu, przywłaszczając sobie powierzone jej materjały, wartości kilkanaście set złotych, na szkodę różnych osób. Najbardziej została poszkodowana p. Stanisława Ł., która powierzyła oszustce do pracy całą swą wyprawę. Za oszustką wszczęto energiczne poszukiwania.

Ostrzeżenie.

Ostrzega się przed niej. Stanisławem Nowakowskim (imiennik naszego współpracownika), który objeżdża różne miejscowości i zbiera zamówienia na książkę p. t. „Lekarz ratujący zdrowie", pobierając przytem zadatki od 10 do 30 zł, odbiór których kwituje na blankiecie firmy „Międzynarodowego Inst Nakład." w Bydgoszczy, przy ulicy Jagiellońskiej 75. Ponieważ Nowakowski jest zwykłym oszustem, przeto ostrzega się przed nim i w razie pojawienia się należy go oddać w ręce policji.

Narodowy Uniwersytet Robotniczy.

CZWARTEK, 22. bm.

godz. 19, prof. Monowid: „Granice otwarte i naturalne, ich znaczenie dla państwa".
godz. 20, prof. Wolff: „Stan Polski pod trzema zaborami na przełomie wieku 18 i 19-go".

WTOREK, 27. bm.

godz. 19, prof. Białecki: „Jak powstał język polski?".
godz. 20, prof. Wolff: „Główne teorje społeczno-gospodarcze".

KRONIKA POLICYJNA.

— **Kradzież bielizny.** W nocy z 20 na 21 bm. nieznani sprawcy włamali się za pomocą podrobionego klucza do pralni bielizny Adama Wojczyńskiego przy ulicy Gdańskiej 85 i skradli bieliznę wartości 150 zł.

— **Kradzież w składzie kolonjalnym.** W nocy 22 bm. o godz. 3,30 włamali się nieznani sprawcy za pomocą wytłoczenia szyby w drzwiach wejściowych do składu kolonjalnego Karola Chojnackiego przy ulicy Poniatowskiego 9, gdzie skradli różne towary kolonjalne, jak smalec, margarynę, sery itd. wartości 150 zł. Sprawcy byliby skradli więcej towarów, lecz zostali spłoszeni przez właściciela, który spał w przyległym pokoju i zbudził się na ich szmer.

— **Usiłowane włamanie.** W nocy z 21 na 22 bm. usiłowali włamać się nieznani sprawcy do hurtowni firmy Żbikowski, przy Zbożowym Rynku 6. Sprawcy usiłowali włamać się przy pomocy ołowiu, lecz prawdopodobnie zostali przez kogoś spłoszeni, pozostawiając w zamku kawałek ołowiu.

— **Kradzież gęsi.** Dnia 20 bm. z niezamkniętego chlewa Matyldy Łukaszewskiej przy ulicy Bełzkiej 57, skradziono kilka gęsi.

— **Ujęto:** 1 za kradzież, 1 za nielegalne przekroczenie granicy i 8 pijaków, w tem 3 kobiety.

— **Znaleziono** dnia 17 bm. w hali targowej czarne grube pończochy i taczkę czarnej bawełny, które to przedmioty są do odebrania przez prawego właściciela u inspektora hali targowej.

KALENDARZYK TEATRALNY:

Czwartek, 22. XI. g. 7½: **„Pieśń nad pieśniami".**
Piątek, 23. XI. g. 7½: **„Pieśń nad pieśniami".**
Sobota, 24. XI. g. 8: **„Paganini"** (premjera).

Kalendarzyk zebrań Ch. Z. Z.

Zebranie filji przykrawaczy odbędzie się w piątek, dnia 23 listopada br. o godz. 7-ej w lokalu p. Jarnata, przy ul. Jana Kazimierza (naprzeciw Sądu Okręgowego).

Zebranie załogi firmy „Oswa“ odbędzie się w sobotę, dnia 24 bm. o godz. 2,30 w lokalu p. Szlagowskiego przy ul. Fordońskiej.

Z ŻYCIA TOWARZYSTW.

S. M. P. „Gwiazda“. Dziś w czwartek zebranie zarządu o godz. 6, zebranie plenarne o 7,30 w salce parafjalnej.

S. M. P „Promyk“. Dziś w czwartek lekcja śpiewu o godz. 7.

Klub sportowy „Bydgoszcz“. Walne zebranie 24 bm. o 20-ej w Resursie Kupieckiej.

Kat. Tow. Robotników Polskich par. Św. Trójcy Zebranie miesięczne w niedzielę 25 bm. o 4,30 w Domu Kat. Interesujący wykład wygłosi wicepatron ks. Tiel.

Tow. śpiewu „Moniuszko“. Przypomina się członkom, że lekcje śpiewu odbywają się regularnie we wtorki i piątki o 8-ej wiecz. w salce przy kościele Św. Trójcy, wobec czego uprasza się z powodu zbliżającego się zjazdu chórów kościelnych o jak najliczniejsze branie w tychże udziału.

Tow. śpiewu „Lira“. Lekcja śpiewu w piątek 23 bm. w sali p. Kołodzieja, ul. Ugory. Z powodu występu w kościele Klarysek komplet pożądany. Wspólny wieczorek odbędzie się w sobotę 24 bm. w salce p. Kołodzieja.

Notowania Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu.

POZNAŃ, dnia 21. 11. 1928 roku.

płacono za 100 kg. w zł.

Żyto nowe	35,00—34,50
Pszenica nowa	43,00—44,00
Jęczmień przemiałowy	34,50—33,50
Jęczmień browarowy	35,50—37,50
Owies	32,75—31,75
Mąka żytnia 65 proc.	00,00—00,00
Mąka żytnia 70 proc.	48,50—00.00
Mąka pszenna 65 proc.	62,50—66,50
Otręby zytnie	27,00—26,00
Otręby pszenne	27,50—26,50
Rzepak	00,00—00,00
Groch polny	45,00—48,00
Groch Viktorja	65,00—70 00
Groch Folgera	59,00—64,00

Giełda warszawska

dnia 21 listopada

Papiery Państwowe i obligacje

4-proc. poż. inwest.	117,25	118,00	000,00
5-proc. poż. premj. dol.	098,00	097,00	101.50
5 proc. poż. kon.	000,00	000.00	067,00
6 proc. poż. dol.	000,00	000,00	000,00
10-proc. poż. kol.	000,00	000,00	102,50
5 proc. poż. kol. konw.	000,00	000,00	060,00

Akcje w złotych:

Bank Polski	174,50—174,00
Kijewski	00,00— 96,00
Elektrownia w Dąbr.	00,00— 88,00
Siła i Światło	107,00—000,00
Chodorów	000—215,00
Częstocice	00.00— 50,00
W. T. Węgla	000,00—094,00
Nobel	00,00— 25,75
Lilpop	00,00— 36,50
Rudzki	00,00— 40,00
Starachowice	41,75— 41,25
Zawiercie	18,00-17,90
Borkowski	15,00— 00,00

Bank Polski płacił dnia 22 listopada za:

dolary amerykańskie	8.85—8.84
funty szterlingów	43,08
franki szwajcarskie	170,99
franki francuskie	34,71
marki niemieckie	211,58
guldeny gdańskie	172,25
szylingi austrjackie	124,83
liry włoskie	46,53
korona czeska	26,32

Telesfor Otmianowski w Poznaniu.

Koniczyna czerwona	240—285
„ biała	230—310
„ szwedzka	360—430
„ „ „ w łusk.	70— 85
„ żółta chmiel. odłuszcz.	165—200
Inkarnetka	000—000
Przelot pospolity	200—220
Rajgras angielski	110— 90
Tymoteusz	50— 60
Seradela	34— 40
Wyka latowa	39— 43
Peluszka	39— 40
Wiczka zimowa	75— 85
Groch Viktorja	68— 75
Groch zielony Folger	62— 68
Groch polny mały	45— 48
Gorczyca	68— 74
Rzepik latowy	75— 88
Rzepak zimowy	78— 85
Tatarka	39— 41
Konopie	100—115
Siemie lniane	80— 86
Proso	52— 44
Mak niebieski	110—125
Mak biały	140—160
Łupin niebieski	24 - 25
Łubin żółty	25— 26

Cedula urzędowa giełdy pieniężnej w Poznaniu.

POZNAŃ, dnia 21 listopada 1928 roku.

5% Pożyczka konwersyjna	,00—66,00
8% dolarowe listy Pozn. Ziemst. Kred. 95,00—00,00 (za 1 dolar.	
4% listy zastaw. Pozn. Ziem. kredyt.	50.75-00
5% Pożyczka premj. serja II	100,00 —099
4% Prem. Pożyczka Inwestycyjna	117,50— 00
Bank Związku Spółek Zarob.	83,—00,00
Cegielski H. 1. em.	44,00—00,00
Hartwig C. I em.	00,00—41
Herzfeld — Viktorius I em.	52.50—52—53
Dr. Roman May I em.	115,50—000
Wytwórnia Chemiczna I— em.	80,—

Tendencja: Utrzymana

— **Stan wody Wisły** w dniu 22 bm. rano: Zawichost + 0,75, Warszawa 0,75, Płock 0,55, Toruń 0,56, Fordon 0,56, Chełmno 0,16, Grudziądz 0,59, Korzeniewo 0, 70, Piekło —0,01, Tczew — 0,26, Einlage + 2,18, Schiewenhorst + 2,38.

Tow. śpiewu Św. Wojciecha. Z powodu wydelegowania druha dyrygenta na walne zebranie Związku Chórów Kościelnych w Poznaniu, lekcja śpiewu nie odbędzie się w czwartek lecz w piątek 23 bm. o 7,30 w Domu Katol. Ze względu na bliski koncert chórów kościeln. komplet konieczny.

HUMOR i SATYRA.

Pies z pięciu nogami.

— Widziałem wczoraj psa, który miał pięć nóg.

— Gdzie miał tę piątą nogę?

— W pysku.

Też racja!

— Co pańska żona mówi, jeśli pan w nocy późno przychodzi?

— Przecież ja nie jestem żonaty!

— To dlaczego pan tak późno do domu przychodzi?!

Odwołanie.

Termin sprzedaży ogłoszony na 23 bm. przy ul. Gama 8 (17887

nie odbędzie się.

Kozłowski, komornik sądowy w Bydgoszczy.

Czytajcie Dziennik Bydgoski

Bydło chude

na opas w ilości 30—40 sztuk bezwzględnie zdrowe, żywej wagi od siedmiu centnarów, wagonowemi partjami za gotówkę **kupuje Wojskowe Gospodarstwo Rolne, Wyrzysk - Skarbowy.** (32067

Of. z podaniem dokładnego adresu, ilości sprzedającego bydła, średniej wagi i wieku, oraz podaniem ceny uprasza się nadsyłać pod adresem:

Poczta Wyrzysk, Zarząd Wojskowego Gospodarstwa Rolnego, WYRZYSK - SKARBOWY.

Duży dobrze zaprowadzony

sklep tow. kolonjalnych, delikatesów, win i wódek.

Restauracja z pełnym wyszynkiem

3 ubikacje do restauracji, piwnice, śpichlerz, wolne mieszkanie 2 pokoje i kuchnia przy sklepie w Toruniu, z powodu przejęcia innego przedsiębiorstwa jest natychmiast na sprzedaż. Do przejęcia zapasów, towarów i urządzenia potrzeba 20—25 tys. zł. Pośpiech konieczny. (32069

Zgłoszenia do Dziennika Bydg. pod „DUŻY"

Duży sklep

w Grudziądzu z przyległemi **2 pokoj. i 2 kuchniami**, nadający się na przedsięb. handl., na warsztat rzemieśln. lub t. p. zaraz do wynajęcia ale tylko dla chrześcijanina. Zgłosz. przyjm. **Związek Samoobrony „ROZWÓJ" w Grudziądzu ul. Stara 24** I. prt. prawo. 32063

Napisowy wiersz tłusty 20 groszy, każde dalsze słowo 10 groszy. 5 cyfr = 1 słowo — i, w, z, a = każde stanowi słowo.

DROBNE OGŁOSZENIA

Ogłoszenia większe pod niniejszą rubryką obilcza się na mm o 100% drożej.

Dla poszukujących posady 20% zniżki. — Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 9 przed południem.

POLECENIA

Maski gwiazdory wielki wybór poleca L. Pigłowski, Pomorska 2. 17886

Krawcowa wykonuje gustownie i szybko garderobę damską, stroje wieczorowe, prześliczną bieliznę damską, męską i dziecięcą. Babia wieś 3, II. piętro prawo. (32043

Pocztówki Największy wybór pocztówek od 7 gr., gwiazdki, aniołki, szopki poleca L. Pigłowski, Pomorska 2. 17885

Nalepki na pierniki poleca tanio skład papieru Pigłowski, Pomorska 2. (17884

SPRZEDAŻE

Sprzedam dobrze zaprowadzony zakład fryzjerski dla pań i panów w centrum miasta powiatowego, wyższe szkoły na miejscu, wraz z 3 pokoj. mieszkaniem i kuchnią, światło gazowe i elektryczne, zgoda gospodarza zapewniona, urządzenie na 5 obsług wraz z aparatem elektr. Oddam zakład i bez urządzenia. Śpieszne zgłoszenia do Dz. Bydg. pod „Zakład fryzjerski 42". (32016

170 mórg pszennej ziemi, dom 8 pokoi wydzierżawi Nowakowski, Dworcowa 69, tel. 850. (17879

Dom blisko rynku, 4 składy, 5 pomieszkań zaraz na sprzedaż. Zagrodzki, Koronowo, Kościuszki 3. 32048

Dom II piętrowy z wolnym składem, nadający się na każdy interes, w centrum miasta, za 50.000 zł. sprzedam. Wpłata podług ugody. Wiadomość Doliński, Bydgoszcz, Zbożowy Rynek 1. (32045

Domy wile, wielki wybór stale poleca „Ostoja", Dworcowa 59. (32041

Dom II piętrowy, oficyna, blisko dworca, dochód 500 zł. z powodu wyjazdu natychmiast sprzedam. Cena 40 tys. zł. hip. 2.800 zł. Of. do biura „Prawo", Dworcowa 82, tel. 1309. (17891

Dom II piętrowy, oficyna, dwa interesy, przy Rynku Piastowskim z powodu podziału sprzedam za 40 tys. zł. hip. 3.800 zł. Dochód około 400 zł. Of. do biura „Prawo", Dworcowa 82, tel. 1309. (17892

Okazja! Skład z urządzeniem i mieszkaniem tanio na sprzedaż, nadaje się na każdą branżę. Of. do filji Dz. Bydg. Toruń, pod „713". (32071

Dom II piętr. (Dworcowa) dochodowy, wpłata podług umowy, cena 75 tys. zł. sprzeda biuro Cieszkowskiego 17. (32018

Skład rzeźnicki z urządzeniem sklepowem, warsztatowem i przyległem 3 pokojowem mieszkaniem korzystnie zaraz na sprzedaż. Kolicki, Toruń, Kopernika 39. 32047

Kolonjalka dobrze zaprowadzona na korzystnie do nabycia. Adres wskaże Dz. Bydg. (32023

Skład kolonialny delikatesów z towarem lub bez przy Gdańskiej sprzeda Nowakowski, Dworcowa 69. — Tel. 850. (17878

Plac budowlany srrzedam korzystnie. Wiadomość w Dz. Bydg. 32017

Sprzedam lub wydzierżawię mą osadę w Kęsowie powiat Tuchola. A. Sękowski, Bydgoszcz, Gdańska 147. 32002

Jadalka jak nowa tanio na sprzedaż. Wiad. Garbary 11, parter lewo. 31998

Kanapę zieloną, 1 skrzypce, 1 mandolinę sprzeda Scharmach, Dąbrowskiego 21, II. ptr. 32030

Samochód ciężarowy (zamknięty) polecam do rozwożenia towaru. Of. pod „Chevrolet" do filji Dz. Bydg. (31984

Maszyna do szycia, luksusowa korzystnie na sprzedaż. — Wiad. „I R O" Hermana Frankego 3. (32046

Bryczki sanie, wagi decymalne prząśc do wydła, maszyna do odlewania i wiele innych przyrządów potrzebnych do fabrykacji mydła, większa ilość farb na sprzedaż, Toruńska 184, podw., telef. 936, od 3—5 popołudniu. (17877

Samochód Fiat 501, torpedo dobrze utrzymany. N. S. U. sześć osobowy z nasadzką okazyjnie na sprzedaż. Gocki, Bydgoszcz, Karpacka 25. (32044)

Koniki na biegunach, skórą obciągane duże, gustowne sprzedaje tanio na raty Tapicernia, Jagiellońska 4, II podwórze prawo. (32031

Z powodu likwidacji sprzedam bardzo tanio młocarnię ca 2.500 zł. w dobrym stanie 60 cal., pełnem czyszczeniem, firmy niemieckiej, na lokom. lub motor. Zgł. B. Jezierski, Brzoza, poczta Toruń II. (32073

Ubranie frakowe prawie nowe tanio sprzedam. Cieszkowskiego 17, Wierzejska. 17868

Fortepjan krzyżowy, krótki, pierwszorzędnej marki, jak nowy, okazyjnie na sprzedaż. Koerdt, Król. Jadwigi 4b. 17863

Fortepjan (skrzydło koncertowe) firmy Paul Werner Hoflieferant Dresden sprzedam okazyjnie za 900 dolarów. Oferty Reklama Polska, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 6 pod „5123". (32064)

Na sprzedaż bufet i kredens, solidne wykonanie. Chwytowo 8, w podwórzu, Lipiński 32026

Wielka lampa naftowa (piękna) palnik spirytusowy - sześcioramienny do świec, biurko i różne meble na sprzedaż. Codziennie 9—11 i 4—6. Paderewskiego 32. I ptr. lewo. (32076

Pianino zagraniczne sprzedam korzystnie. Koerdt, Król. Jadwigi 4b. (17864

Bufet kredens ewtl. kompl. tanio na sprzedaż. Stolarnia, Poznańska 4, podwórze. (32037

Pomocnik fryzjerski dzielny w swym zawodzie, może się zgłosić zaraz. Roman Nowak, Żnin. 32054

Dzielnego starszego pomocnika fryzjerskiego poszukuję zaraz lub później. M. Hoffmann, Inowrocław, ul. Król. Jadwigi nr. 30. (32074

Poszukuję dziewczynę młodą do lekkich prac domowych Zgł. Toruń, Mickiewicza nr. 78, cukiernia. (32072

Pomocnik biurowy do poważnego przedsiębiorstwa potrzebny. Zgł. pod „Z. T." do Dz. Bydg. (17889

Samodzielna książkowa władająca polskim i niemieckim językiem poszukiwana. Of. sub. „U. N. W." do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2. 17883

Stolarzy poszukuje. Fordońska 68. 32022

POSADY POSZUKUJĄ

Młody emeryt państwowy szuka jakiegokolwiek zajęcia. Zgł. proszę skierować do filji Dz. Bydg. Dworcowa nr. 2. pod „Młody" (17866

Składnica i garaże do wynajęcia. Gdańska 100. (31999

Ubikację średniej wielkości na motorowy zakład do wyrobu obuwia poszukuje natychmiast. Of. do Dzien. Bydg. pod „Ubikacje". 31996

MIESZKANIA

Zamienię 2 duże pokoje i kuchnię na 2 mniejsze i kuchnia lub 1 większy pokój i kuchnię. Wiadomość: Śniadeckich 23, II p. przy Placu Piastowskim. (17882

1 lub 2 pokoje umeblowane obszerne dla jednego lub dwóch panów do wynajęcia. Gdańska 35, II ptr. 17888

Pokoje kawalerskie, niekrępujące w każdej dzielnicy poleca „Ostoja", Dworcowa 59. (32039

Starsze małżeństwo poszukuje pokój wolny lub umeblowany, najchętniej z używaniem kuchni zaraz. Of. proszę skierować do Dz. Bydg. pod „Starsza" (32024

Pokój wspólny dla pani, może być krawcowa. Wiad. w filji Dz. Bydg. Dworcowa 2. 17825

Pokój dobrze umebl. dla lepszego pana lub pani wynajmę. Kordeckiego 20, parter prawo. (32079

2 pokoje na pracownię w centrum miasta poszukuję. Łask. of. do Dzien. Bydg. pod „L. B." 32078

2 pokoje umebl. z niekrępującem wejściem dla pań lub panów do wynajęcia. Przyrzecze 2, restauracja. 32021

Pokoje kawalerskie niekrępujące dla małżeństw z używaniem kuchni wskaże „Norma", Gdańska 24. (32028

KLISZE

kreskowe i siatkowe

do wszelkiego rodzaju reklam oraz ilustrowania dzieł i katalogów wykonuje starannie

DRUKARNIA BYDGOSKA S. A.

WYDAWNICTWO „DZIENNIKA BYDGOSKIEGO"

ulica Poznańska 29 30

Telefony nr. 315, 316, 326, 1374

Nowocześnie urządzona fotochemigrafja

KUPNA

Skład kolonjalny kupię zaraz za gotówkę z towarem lub bez. Zgłosz. do Dz. Bydg. pod „G. K. 24". (32020

NAUKA

Matura. Przygotowuję gruntownie Włostowski, Gdańska 43. 17869

POSADY WOLNE

Fachowiec mleczarski, kawaler, biegły w obrachunkach i książkowości jako asystent do przedsiębiorstwa i prowadzenia interesu od 1. XII. lub później potrzebny. Zgłoszenia z odpisami świadectw, wymaganej pensji, przy wolnem utrzymaniu przyjmuje Dwór Szwajcarski, spółdz. z o. o. Mleczarnia i Piekarnia Bydgoszcz, Jackowskiego nr. 25. 32062

Agenci którzy odwiedzają rolników w Poznańskiem i Pomorzu, zbierać mogą na wysoką prowizję leczniczy środek chorób bydła. Zarobek do 50 zł dziennie. Wytwórnia Chemiczna, Ostrzyce, pow. Kartuzy. 3 299

Dziewczyna wiejska, uczciwa, umiejąca gotować potrzebna zaraz. Górska, Toruń, Chełmińska Szosa 76. (32070

Przyjmę jeszcze kilka uczennic do kroju rysunków i robót ręcznych. Ul. Babia wieś 3, II. piętro prawo (32042

Potrzebna służąca. Kociołek, Grudziądzka 13. (32075

Poszukuję dzielnych czeladników zduńskich na stałą pracę, Bronisław Wojciechowski, mistrz zduński, Ogrodowa 2, Grudziądz. (31930

Bez nauczyciela uczcie się języków obcych z samouczków wydawnictwa „Pomoc Szkolna" Wajnera, ułożonych metodą koncentryczną. Największy skutek w najkrótszym czasie. Żądajcie w wszystkich księgarniach. Katalog książek, ułatwiających naukę wogóle oraz okazową książkę wysyła gratis wydawnictwo „Pomoc Szkolna" Wajnera, Warszawa, Bielańska 5/53.

Ekspedjentkę do składu rzeźnickiego, władającą językiem polskim i niemieckim przyjmie się zaraz. Bracia Schulz, Śniadeckich 28. (32036)

Mamka wolna zaraz. Wład. Kobylski, Weronika, poczta Gromadno. (31945

DZIERŻAWY

Dzierżawa (17893 85 mórg ziemi pszennej z inwentarzem nadkompl., pełnemi zbiorami, objęcie 11,000 zł. 65 mórg ziemi pszennej, inwentarz nadkompl., pełne żniwo, objęcie 8000 zł. Zgł. Kieliszek i Łomżyński, Plac Piastowski 12, Bydgoszcz.

Piekarnia skład kolonialny, mieszkanie zaraz do wydzierżawienia. Zgł. Ormiński, Plac Piastowski 7. (32053

Składnica 4×8, remiza 4×6 i pokój na biuro przy ulicy Dworcowej, bez odstępnego do oddania. Administrator Dworcowa 82, parter lewo, tel 1309. (17890

Dzierżawa 60 mórg przy Bydgoszczy, stacji Mucha, Pawłowek, Bydgoszcz. (17880

Skład towarów spożywczych w Bydgoszczy poszukiwany. Łask. oferty pod „M. G. 100" do Dz. Bydg. (32021

Mieszkania 1, 2, 3 i 5 pokojowe od gospodarzy poleca „Pośrednictwo", Hetmańska nr. 25. (32034

Mieszkania 1—2—3—4 pokojowe wskaże „Norma", Gdańska 24.

Mieszkania 2—4 pokoje z kuchnią wprost od gospodarza poszukuje, emeryt państwowy. Zgł. pod „W. K." do filji Dz. Bydg. Dworcowa nr. 2. (17865

Mieszkanie umeblowane z używaniem kuchni dla małżeństw, czynsz miesięczny poleca „Ostoja", Dworcowa 59. (32040

POKOJE

Pokój umebl do wynajęcia, ul. Sienkiewicza 39, parter (31997

Duże, jasne i suche (32067

składnice

na parterze ewentl. z garażem samochodowym (dla powózek transportowych) zaraz poszukuje

„LUKULLUS" Fabryka cukrów Bydgoszcz, ulica Poznańska 28. Telefon 1670.

MATRYMONJALNE

Panienka inteligentna, lat 22, z gospodarstwa, z bardzo porządnej rodziny, cośkolwiek kształcona oraz wykształcenie domowe, posiadająca 4000 zł. i wyprawę, wyszłaby za porządnego pana, na dobry interes, lepszego urzędnika lub też inne stanowisko. Łaskawe zgłoszenia z fotografją proszę nadesłać do filji Dzien. Bydg. Grudziądz pod „Sympatyczna." (33058

Bezdzietna wdowa w średnim wieku, posiadająca 4 pok. mieszkanie, zapozna pana inteligentnego. Cel matrymonjalny. Zgł. do filji Dz. Bydg. pod „Inteligentna". (17881

RÓŻNE

Wspólnika czynnego do biura handlowo - pośredniczego, świetnie prosperującego poszukuję, praca lekka spokojna, niekoniecznie fachowiec, zysk duży, gotówki potrzeba 4000 zł. Oferty pod „Dobrobyt" do filji Dzien. Bydg. Dworcowa 2. (32038

Za wypożyczenie 6000 zł. dom, mieszkanie, opał przy Bydgoszczy. Oferty pod „6000" do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2. (17847

Zabłąkał się ciemno szary pies, wabi się Bela. Oddać Gdańska 71. Skład. (32055

Abażury 17315 wykonuje solidnie i tanio Kozłowska, Gdańska 44.

POLECENIA

Krawcowa
przyjmuje do domu również poleca się poza domem, praca solidna. Hetmańska 80, Kwiatkowska. 17874

Meble.
Jadalnie, sypialnie i meble wszelkiego rodzaju oraz garnitury klubowe, kanapy, leżanki, materace na dogodnych warunkach spłaty poleca Julian Nowak, magazyn mebli Szpitalna 8, tel. 1223. (4158

30 procent taniej
bo własny wyrób, obuwie z gumą. Boks średni 14.50, najlepszy 38, szewro średni 18, najlepszy 33, lak średni 20, najlepszy 35, kolorowe średni 18, najlepszy 30, robocze średni 14, najlepszy 21, buty średni 20, najlepszy 55, zelówki średni 3,50 najlepszy 5. Dziecięce w najlepszych gatunkach pantofle. Dla urzędników na 3 raty. Nowy Rynek 3. (32029

Kanapy leżanki
i materace najtaniej i pod gwarancją tylko u AndrzejaNowaka. Wełniany Rynek, 5/6, róg Podgórnej. 22625

Leżanki
od 57 zł, kanapy od 125 zł, materace od 25 zł, garnitury klubowe 395 zł, własnych warsztatów poleca na raty Janowicz, Jagiellońska 4. (32032

Meble
wszelkiego rodzaju, solidnego wykonania: kompletne sypialnie, jadalnie, kuchnie oraz pojedyncze szafy, stoły, łóżka, krzesła, kanapy, leżanki na korzystniejszych warunkach tylko u Andrzeja Nowaka, Weln. Rynek 5/6 róg Podgórnej. (6230

Bufety
stoły rozciągane, biurka, krzesełka, łóżeczka dziecięce własnych warsztatów poleca na raty Tapicernia, Jagiellońska 4. 32 33

SPRZEDAŻE

Gospodarstwo
80 morgowe, budynki masywne, 4 konie, 12 krów, 53.000 zł. sprzedam. (Gdańska 60, Gordon. (17852

Baczność!
Okazja. 320 mórg ziemi dobrej, wtem łąka z torfem dom 9 pok. w parku i ogrodzie budynki I kl dobre z kompletnem inwentarzem tak żywym jak martwym, szosa do miejsca, 7 klm. od miasta i kolej prywatne cena 180.000 złotych, wpłaty 120.000 zł 280 mórg pszenno-buraczanej, dom z komfortem cena 200.000 zł., 175 mórg pszenno-buraczanej ziemi dom I piętrowy w ogrodzie, budynki I klasy 125.000 zł., 140 mórg ziemi dobrej zyżnej wtem kawał łąki, cena 23.000 zł., 60 mórg pszennej ziemi z inwentarzem żywym i martwym, budynki dobre 25 tys. zł., jak również wiele innych poleca i świeże zlecenia przyjmuje biuro Pogoń, Dworcowa nr. 80.

Młyny.
Młyn parowy, przemiału 150 centr., 2 pary walcy i 2 pary kamieni, kompletne oczyszczenie bez konkurencji sprzedam za 80 tys. zł. wpłaty 40.000 zł. lub przyjmę wspólnika z 30.000 zł. Młyn motorowy 25 P. S. i para walcy, 2 pary kamieni, dom 6 pok., 7 mor. ziemi sprzedam za 35.000 zł., wpł. od 20—25.000 zł lub wydzierżawię, 20 centr. miesięcznie 5.000 zł. kaucji i wiele innych poleca i świeże zlecenia przyjmuje biuro „Pogoń" Bydgoszcz, Dworcowa 80, tel 18-15.

Dom
koło placu Piastowskiego nadający się na składy za 47.000 zł na sprzedaż. Wielewicki Gdańska 103. 17870

Olbrzymi
wybór majątków ziemskich, młynów, fabryk. domów dobrze się reprezentujących, oraz will, poleca na dogodnych warunkach. Agentura Dóbr „Polonja" Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. 17871

Za 7000 zł
sprzedam dom z powodu wyjazdu. Brzozowa 82. 31776

Restauracje
w pełnym biegu z całkowitem urządzeniem i 5 pokojowem mieszkaniem w Bydgoszczy sprzedam, z powodu choroby. Do przejęcia 15.000 gotówki. Of. pod „Jada" do filji Dz. B. 17731

Baczność!
Pewna egzystencja, skład kolonjalny - tytoniowy w ruchliwej ulicy miasta powiatowego sprzedam natychmiast z powodu innego przedsiębiorstwa. Posiada 6000 złotych. Wiadomość Dyszasz, Świecie, Młyńska 11. Znaczek na odpowiedź dołączyć. (31866

Dom
ze składem, śpichlerzem i wielkim ogrodem w mieście powiatowem, przy rynku, zaraz korzystnie na sprzedaż, (na miejscu gimnazjum męskie i żeńskie oraz seminarjum). Adres wskaże Dz. Bydg. 17715

Komfortowy
dom, Cieszkowskiego 6, sprzedam za 12.000 dolarów. Wojciechowski, Chocimska 17. (17841

Zaraz
na sprzedaż z powodu zmian familijnych II ptr. dom z piekarnią i 2 składami i wystawowemi oknami, w jednym składzie znajduje się bławat, w dużej wsi kościelnej. Agenci wykluczeni. Na odpowiedź znaczek. Zgł. do Dz. Bydg. pod „Nr 31977". (31977

Zakład
fryzjerski korzystnie sprzedam. Of. pod „K. 18" do Dzien. Bydg. (32014

2 domy
3 składy, wielkie podwórze, śpichlerz, stajnie sprzedam za 80 000 zł. Mieszkanie skład ze śpichlerzem do objęcia. Kaldasch, Gniezno, Grzybowa 24. 31937

Okazja!
Dom wolny interes 11000, piętrowy dom wolne cztery pokoje, wpłaty 15000 i kilka innych poleca Sokołowski, Szarek, Dworcowa 90. (17819

Skład
kolonjalny w Bydgoszczy w bardzo dobrem położeniu w śródmieściu dobrze zaprowadzony w pełnym biegu z niedużem mieszkaniem z powodu wyjazdu na sprzedaż. Of. Dz. Bydg. pod „2626". (32003

Sprzedam
skład bławatów i towarów krótkich w większem mieście przy rynku 3 pokojowe mieszkanie, potrzeba 8 tys. Zgł. agentura, Dz. Bydg. Nakło, pod „Okazja" na odpowiedź dołączyć znaczek. (31944

Rajber
sprzedam za 1500 zł używany w dobrym stanie Of. do Dzien. Bydg. pod „Rajber". 31979

Sypialka
elegancka i szafa do pieniędzy na sprzedaż. Warszawska 19, I ptr. prawo. 17849

Prawie
nowy wóz na resorach i dogkart na sprzedaż, ul. Warszawska 19, I ptr. prawo. (17848

Na sprzedaż
dwie bryczki, nowa i używana na 1 i na 2 konie, całe ogrodzenie, maszyna do kowania budtelek, wiertarka i klupy do gwintowania. Bydgoszcz, ul. Pomorska 49/50. 17859

Baczność!
Sprzedam natychmiast mieczarnie motorową w bardzo dobrem położeniu. Cena według ugody. Zgł. do filji Dz. Bydg. Toruń, pod „2936". (31982

Piec
westfalski, płaszcz zimowy męski oraz garnitur żakietowy sprzedam. Adres wskaże Dz. Bydg. 31912

Kartofle
smaczne, żółte industrja, przebrane, ctr. 5,20 zł fr. dom oddaję dopóki zapas. Śrędziński, Św. Trójcy 5, I ptr. (31871

Fortepian
(skrzydło) fabrykat wiedeński korzystnie na sprzedaż bardzo dobrze utrzymany. Jankowski, Wileńska 2. (17782

Samochód
marki „Benz", koni 8/18, w dobrym stanie tanio na sprzedaż. Betyna, Laskowice. (17850

Radio-aparat
4 lampkowy pierwszorzędny i rower męski z powodu wyjazdu na sprzedaż. Toruńska 171, parter prawo. 17843

Ogórki
kiszone dobrej jakości kilkanaście beczek, sprzeda korzystnie Pochopień, Wysoka 30, tel. 1034. 31975

2 konie
i krowa cielna, dobra dojka na sprzedaż. W. Hoffmann. Smoleńska 5, przedmieście Czersk Polski. (31985

Koń
i wóz handlarski na resorach zaraz na sprzedaż. Koszerna 30. (31550

KUPNA

Kupię
1/2 morgi ziemi w mieście lub w pobliżu. Zgł. pod „Kupno ziemi" do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2. 17772

Szklana
szafkę do składu kupię. Szpitalna 8, Góralska. 32012

Kupię (31986
lub wydzierżawię dom z parę morg. ziemi w dużej kościelnej wsi blisko stacji kol. gdzie niema krawca. Zgł. pod „M. Z". Bydgoszcz, Bocianowo 44.

LEKCJE

Francuskiej
gramatyki, literatury, konwersacji udzielam młodzieży, dorosłym. Dworcowa 66, I lewo. (31806

POSADY WOLNE

Poszukujemy
zastępców na nasze fabrykaty sezonowe dobrze zaprowadzonych w składach towarów spożywczych i drogerjach. Zgł. do "Par" Poznań, Al. Marcinkowskiego nr. 11, pod „46,153". (31578

Agenci
do odwiedzania rolników na bardzo pokupne artykuły, za bardzo wysoką zaraz wypłacalną prowizją poszukuję. Znaczek na odpowiedź. Of. do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „P. S. 150". 17697

Domokrążne
z gotówką zaraz potrzebne. Gdzie? wskaże filja Dz. Bydg. Dworcowa 2. 17851

Poszukuję
od 1 kwietnia 1929 samodzielnego kowala, który umie prowadzić parówkę, z własnemi narzędziami, 1 lub 2 szarwarkiem na folwark od 840 mórg. Of. z odpisem świadectw przyjmuje właściciel folwarku Krause, Lipinki p. Koronowo, pow. Bydgoszcz. Tamże potrzebny doświadczony szwajcar z zaciężnikami do trzody w ilości 23 krów. 17813

Dzielnego
pomocnika szewskiego na stałą pracę z wolnem utrzymaniem poszukuje zaraz. Mikołaj Pickut, mistrz szewski, Dębionek pow. Wyrzysk. 17803

Czeladnik
kominiarski może się natychmiast zgłosić. Adres: Jan Maćkowski, obwodowy mistrz kominiarski, Lubiewo pow. Świecie Pomorze. Ostatnia stacja kolej. Bruchniewo. (31968

Fryzjerka
potrzebna zaraz. L. Siuchniński, Poznańska 1. 31991

Szofer
mechanik z podaniem pisemnie referencji, samotny może się zgłosić. St. Nowak, Kcynia, skład rowerów. (31992

Potrzebny
podręczny do krawca. Współdzielnia artylerji 15 pap., ul. Gdańska. 17844

Ekspedjent
do konfekcji męskiej i damskiej potrzebny. Lucjan Szulc, Jana Kazimierza 2. (31240

Poszukujemy
murarzy i tynkarzy na tynk wewnętrzny. Utrzymanie i mieszkanie na miejscu budowy. „Rika" Budowlane T. A., Marcinkowskiego 9. (31993

Potrzebny
zaraz cukiernik w tortach i twardych cukierkach. Piotr Jpczyński, Koronowo, Bydgoska 11. (31865

Kołodziej
biegłych w budowie karoserji poszukuje na stałe (tylko fachowy). M. Latos, Fabryka Karoserji i Powozów, Koronowo. 31274

Siodlarz
umiejący wyścielać, władający niemieckim językiem potrzebny zaraz. H. Strehlau, Złotniki Kujawskie, Tel. 33. 31856

Poszukuję
kucharkę, która już pracowała w restauracji. „Bar Europejski", Stary Rynek 27. (31939

Potrzebna
kucharka restauracyjna do samodzielnego prowadzenia, na wyjazd i kelnerzy. Zgł. Hotel Dworcowy, Zygmunta Augusta nr. 9. (17858

Służąca
umiejąca samodzielnie gotować potrzebna od 1 grudnia. Zgł. pod „Kucharka" do Dz. Bydg. oraz dziewczyna do dziecka 31780

Służąca
znająca warszawską kuchnię i wszelkie prace domowe potrzebna zaraz. K. Bartel, Śniadeckich 43a. 17872

Służąca
do wszelkiej pracy dom. potrzebna zaraz. Zgł. ul. Kujawska 62a Sekretanowka. (32001

Służąca
młodsza zaraz potrzebna. Zgł. od 3, do Mielicka, Dworcowa 31a. (17873

Dziewczyna
15—16 lat do dziecka i lekkich prac domowych potrzebna na wieś. Adres wskaże Dz. Bydg. (41981

Uczeń
kowalski zaraz potrzebny. Bydgoszcz, Pomorska nr. 49/50. (17860

Ucznia
przyjmie mistrz stolarski Bolesław Najdrowski, Dworcowa 11. (17867

Uczni
do polerowania poszukuje G. Habermann, fabryka mebli, Unji lubelskiej nr. 9-11. 31918

Dziewczęta
do pracy potrzebne. Wytwórnia wyrobów cukierniczych, Nakielska 3. 31983

Uczciwa
dziewczyna która dobrze gotuje z dobremi świadectwami może się zgłosić, pom. 5—6. Magazyn Obuwia, Gdańska 5. 17840

POSADY POSZUKUJĄ

Młody
zbożowiec, władający językiem polskim i niemieckim, mający praktykę w prowadzeniu kasy, znający książkowość amerykańską, mający ukończoną szkołę wydziałową, umiejący również pisać na maszynie, poszukuje na tej drodze odpowiedniej posadę. Zgł. proszę skierować pod „Młody zbożowiec". (30870

Dziewczyna
poszukuje posługi może być na cały dzień posiada świadectwa. Of. do Dz. Bydg. pod „Posługa". 32011

Pomocnik
handlowy, z branży żelaza, lat 21, władający językiem polskim i niemieckim, mający 4 letnią praktykę i prowadzenie kasy, poszukuje na tej drodze odpowiedniej posadę. Zgł. proszę skierować do Dz. Bydg. pod „Dzielny 193". 31980

Gospodarz
lat 28, samotny poszukuje samodzielnej lub odpowiedniej posady z kaucją 2000 zł. zaraz lub później wolnem utrzymaniem. Oferty proszę skierować pod „Gospodarz" Dzien. Bydg. Grudziądz. 31835

Podróżujący
z branży budowlanej i opałowej, dobrze zaprowadzony, posiadający prawo jazdy samochodem poszukuje od 1. I. 1929 r. posady. Zgł. do Dz. Bydg. Toruń pod „Podróżujący" 31836

Poszukuję
posady do lepszego państwa z gotowaniem i pracą domową. Adres wskaże Dz. Bydg. (17853

Drogerzysta
dyplom. z egzam. truć., 5 lat prakt., dobrze polecony poszukuje od 15 grudnia 28 lub 1 stycznia 29 posady. Zgł. do filji Dz. Bydg. pod „Drogerzysta". (17862

DZIERŻAWY

Szukam
składu z mieszkaniem nadającego się na bławaty i towary krótkie lub kupię zaprowadzony interes. Of. pod „M. G. 100" do Dz. Bydg. (31862

Garaż
ma do wydzierżawienia. Wojciechowski, Chocimska 17, tel. 1302. (17842

Poszukuję
jedną większą lub 2 mniejsze ubikacje na warsztaty malarskie, zaraz lub później. Zgł. do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2, pod „Ubikacje". (17857

Skład
z jednym pok., obecnie znajduje się skład mąki, nadaje się także na każde inne przedsiębiorstwo, a przedewszystkiem na restaurację. Zgł. przyjmuje „Biuro Legji Inwalidów W. P." Wąbrzeźno, ul. Polna 6. (31995

MIESZKANIA

Mieszkanie
4—7 pokoi, możliwie w śródmieściu poszukuję od 1 stycznia. Płacę czynsz roczny z góry. Łaskawe zgł. do Dzien. Bydg. pod „Dobry lokator". (31516

Mieszkanie
umeblowany pokój z kuchnią naprzeciw dworca oddam jako procent za wypożyczenie 2500 zł adres wskaże Dz. Bydg. (17875

Mieszkanie
2 pokoje z kuchnią ewent. pokój z kuchnią poszukuje młode małżeństwo. Płacę czynsz roczny z góry. Of. pod „Wojskową 61" do Dz. Bydg. (32000

Mieszkania
1 i 2 pokojowe, poleca „Orient" Śniadeckich 40. 32 35

Mieszkanie
3 pok. z wszelkiemi wygodami, gaz, elektryczność. 2 balkony, bardzo słoneczne, bardzo pięknie położone odstąpię. Spieszne zgłoszenia z dokładnie podanym adresem do Dz. Bydg. pod „W. P". (31990

Umeblowane
4 pokojowe mieszkanie z wszelkiemi wygodami zaraz do oddania. Adres wskaże Dziennik Bydg. (31915

Mieszkanie
2 pokoje z kuchnią poszukuje młode małżeństwo, czynsz za rok z góry. Of. pod „Kupiec" do Dz. Bydg. (31864

POKOJE

1 pokój
próżny z używaniem kuchni oddam. Gdańska 149, III lewo. (17296

Pokój
umeblowany dla pań lub małżeństwa wynajmię Gamma 7. II p. l. (17876

Pokój
umebl. dla 2 lepszych panów do wynajęcia. Ma... borska 4, gospodarz. 31990

2 lub 3
umeblowane pokoje z używalnością kuchni dla starszego samotnego państwa. Wiadomość w Dz. Bydg. (1785[illegible]

Pokój
umeblowany dla solidnego pana lub pani od 1. 12. do wynajęcia. Bocianowo 46, I ptr. lewo. 17861

Nauczycielka
poszukuje pokoju zaraz. Zgł. do Dz. Bydg. pod „Nauczycielka". (32015

Urzędnik
kolejowy starszy poszukuje próżnego pokoju z kuchnią. Of. do Dz. Bydg. pod „Spokojny". (32013

RÓŻNE

Włosy
myj co 7—10 dni. Dla Twoich włosów odpowiednią wodę i dodatkowe składniki wskaże uprawniona w kraju i zagranicą kosmetyczka Żukowska, Cieszkowskiego 20. (17738

Psycho-Grafolog
J. Wostal poznaje charakter i zdolności, tak z pisma jak i z zdjęć fotograficznych, stoi do dyspozycji P. T. Publiczności od godz. 9-tej rano do 8-mej wieczorem w Hotelu Rio, ulica Długa, I ptr. pokój nr. 1. Tylko do 25. 11. 32010

Ruletka. (17856
Znalazłem przypadkiem. Poszukuję kapitału 20,000 złotych. Dzienny zysk 1000 złotych. Rozwiązanie sprawdzone na 2,000,000 cyfr. Sam włożę 5000 złotych Przyjmuję złożenia od 1000 złotych. Oferty do filji Dz. Bydg. pod „Inżynier-wynalazca".

Filje
lub inne kierownicze stanowisko obejmie natychmiast rutynowany, żonaty i poważny kupiec Pomorzanin. Referencje pierwszorzędne. Kaucja 20 do 30 tys. Łask. zgłosz. pod „Pomorzanin" do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2. (17845

Unieważniam
skradzione papiery wojskowe i wykaz osobisty na nazwisko Robelek Władysław. 31932

Unieważniam
niniejszem dowód osobisty wystawiony w roku 1926 na nazwisko Jan Wacławiak ur. 5. 1. 05 w Tułowice, pow. Sochaczew, jako zagubiony. Wójt na obwód Modrowo. 31840

Za szkodę
wyrządzoną przez omyłkę pani Szabelan przepraszam. Leon Witkowski. 32008

Zgubiono (17846
pierścionek, sygnet, niebieski szafir. Oddać za wynagrodzeniem Warszawianka, ul. Gdańska 139.

Zgubiona
książkę wojskową na nazwisko Stanisław Pawłowski unieważniam. (31989

Ostrzeżenie!
Ostrzegam każdego, ktoby mojemu mężowi Janowi Bance, nic nie pożyczał, gdyż za jego długi nie odpowiadam. Anna Banka. Złotowo, 16 listopada 1928. 31976

MATRYMONJALNE

Rzemieślnik
poszukuje znajomości pani z dobrym charakterem w celu towarzyskim. Of. pod „S. K. R." do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2. 17854

Przystojna
urzędniczka zapozna pana średnich lat nieźle sytuowanego. Cel matrymonjalny. Of. pod „Świt" do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2. (32005

Niniejszem donoszę Szanownej Publiczności miasta Bydgoszczy i okolicy, iż **dnia 22 listopada otwieram**

interes rzeźnicki

przy ul. Kordeckiego 15.

Staraniem mojem będzie Klientelę jaknajrzetelniej obsłużyć. Proszę o poparcie mego przedsiębiorstwa.

31921) Z poważaniem

Alojzy Holka.

Przetarg przymusowy.

Dnia 23 listopada o godz. 12-tej w poł. sprzedam przy **ul. Toruńskiej nr. 100/2** najwięcej dającemu za natychmiastową zapłatą:

maszynę do pisania „Continental", 25 baczek soli Glauberskiej, wagę decymalną i około 3500 butelek.

32056) **Kucharz,** komornik sądowy.

OBWIESZCZENIE.

Ostatni tegoroczny

wielki jarmark kramny, na bydło i konie

odbędzie się **w Tucholi we wtorek, dnia 27-go listopada 1928 r.** (32065

Tuchola, dnia 20. listopada 1928 r.

MAGISTRAT

(—) Saganowski, burmistrz.

Państwowe Nadleśnictwo Bartodzieje

w Bydgoszczy, ul. Garbary nr. 9

sprzeda przez licytację **w dniu 26 listopada br.** o godzinie 9³⁰ w lokalu **Resursy Kupieckiej w Bydgoszczy,** ul. Jagiellońska 25 **większą ilość**

drewna opałowego

(drobnica) z leśnictw: Emiljanowo, Żółwin i Zimnawoda.

Płacić należy natychmiast na miejscu sprzedaży. (32019

Nadleśniczy państwowy.

Samochód Buick

limuzyna 80 P. S., 7-osobowy, 6000 km. jazdy, **na dogodnych warunkach na sprzedaż.**

Zgłoszenia

Biuro Obrony Prywatnej Bydgoszcz

ul. Gamma 2. (32049

Pa. węgiel górnośląski brykiety koks hutniczy drzewo opałowe

dostarczają w każdej ilości po najtańszych cenach franko dom

BRACIA SCHLIEPER

fabryka papy dachowej

Telefon 306 Gdańska 99 Telefon 361

31608

Bezpłatny kurs haftów i szycia

na maszynach Singera urządzamy dla dogodności Szan. Klienteli oraz reflektantów okolicy **Szwederowa od dnia 3 do 15 grudnia b. r.** w salce parafjalnej przy **ul. Orla 14.** Dla kupujących maszyny podczas trwania kursu, zdecydowaliśmy się dla niezamożnych zaliczkę rozłożyć na dwa razy. Zgłoszenia bez względu na okolicę miasta przyjmujemy w magazynie przy **ulicy Dworcowej 98.**

Z poważaniem

32050) **Singer Sewing Mach. Co.**

Starostwo Krajowe Pomorskie

zamierza oddać w drodze **przetargu publicznego** dla swych Zakładów dostawę:

około 9 500	mtr.	materjału pościel. białego
„ 8 500	„	płótna na prześcieradła
„ 2 200	„	drelu szarego i granat. (na materace, fartuchy)
„ 4 000	„	barchanu na kalesony, halki etc.
„ 490	kg.	wełny i bawełny
„ 1 130	mtr.	cajgu na ubrania dla mężczyzn
„ 1 620	„	perkalu na sukienki
„ 250	„	materjału w paski na fartuchy
„ 260	par	pończoch baweln. dziecięcych
„ 4 300	mtr.	materjału na ręczniki (białe do sprzętów)
„ 1 800	„	płótna granat. na bluzy robocze
„ 1 800	„	płótna na koszule (surówka)
„ 920	par	skarpet wełn. i baweln.
„ 280	mtr.	sukna „Marengo"
„ 1 110	„	manszestru na ubrania
„ 1 110	„	materjału „Chaki"
„ 575	„	sukna granat. na mundury
„ 360	szt.	koców białych
„ 4 000	mtr.	innych materjałów.

Oferty opieczętowane z napisem **„Oferta na materjały włókiennicze"** winne wpłynąć do dnia 11. XII br. do godziny 15-tej.

Wadjum we wysokości 5% wartości oferowanej dostawy należy złożyć w Kasie Krajowej w Toruniu, Mostowa 13 w gotówce lub w państwowych papierach wartościowych według obwieszczenia Ministra Skarbu z dnia 28. XII. 26. (p. Monitor Polski nr. 2 z dnia 4. I. 1927).

Otwarcie ofert nastąpi **w środę, dnia 12 grudnia br.** o godz. 10. Starostwo Krajowe Pomorskie zastrzega sobie prawo oceny i wyboru ofert oraz obniżenia wzgl. podwyższenia ilości wyżej wymienionych materjałów. Oferty na poszczególne rodzaje materjałów etc. są dopuszczalne.

Szczegółowe informacje co do warunków dostawy i rodzaju zapotrzebowanego materjału, przesyła na żądanie Starostwo Krajowe Pomorskie w Toruniu, Mostowa 13, telefon nr. 583. (32068

Starosta Pomorski Krajowy.

(—) Dr. Wybicki.

Nasza coroczna

wystawa zabawek

jest **otwarta**

i prosimy Szan. Odbiorców i interesentów hurtownię naszą odwiedzić

Ogromny wybór! Najniższe ceny!

Pierwsza Polska Hurtownia

towarów krótkich, pończoszniczych i trykotaży

Morgenstern & Stoiński

Bydgoszcz, Dworcowa 88 (wejście z ul. Gamma).

31808)

PIANINA

najlepszego gatunku

za cenę zł. 2.200.— do 3.000.—

na odpłatę do 18 miesięcy

przy wpłacie ca. 1/3 ceny kupna - dostarcza

B. SOMMERFELD

Bydgoszcz, ulica Sniadeckich 56

Największa fabryka pianin w Polsce, 150 ludzi

Rok zał. 1905 Tel. 833 i 458

16758

Sprzedaż

taniego mięsa

z boju eksportowego do Anglji w **rzeźni w Szubinie** odbędzie się **w piątek, 23. 11. 28.** (32020

Motor

samochodowy lub **stary samochód** kupię. (31994

J. Maliszewski,

Brodnica, Rynek 1.

Krawcowa

szyje gustownie garderobę damską i dziecięcą po przystępnych cenach. **Kujawska 96,** parter lewo, II drzwi. 25405

TAPETY

POMORSKA 8. (17250

Z powodu wyprowadzki sprzedam moje (32057

urządzenie malarskie

w całości lub częściowo.

A. Drenkhalm, mistrz malarski, **Swiecie, Szeroka 10.**

Przedsiębiorstwo budowy studzien artezyjskich, kanalizacja, centralne ogrzewanie

Albert Hofman, Gdynia

Szosa Gdańska, Barak 4

poszukuje zaraz wykwalifikowanych 31826

poljerów studniarskich.

Do mej hotelowej restauracji poszukuję zaraz dzielnego i samotnego 31517

stołowego.

Do objęcia bufetu potrzeba 1 500 zł. Uwzględnia się tylko dobrze poleconych panów. Of. z podaniem dotychasowej praktyki uprasza

Ignacy Nowak, Koronowo.

Tanio i na raty

Ubrania męskie

Płaszcze damskie i męskie

Suknie, ubranka, płaszczyki

Lucjan Szulc

Bydgoszcz Jana Kazimierza 2

Każdy wtorek i czwartek od godziny 4-tej po poł.

świeże kiszki

z kaszy, z bułek, salcesoniki i wątrobianki

A. Chwiałkowski, mistrz rzeźnicki **ul. Dworcowa 81.**

Telefon nr. 1565. (27182

Odkurzacz 30667

„Protos"

znany ze swego solidnego i dobrego wykonania, swej taniości i małego zużycia prądu

F. Kreski

Bydgoszcz

ul. Gdańska 7.

Prosimy zażądać bezpłatnej demonstracji w domu.

Konkurs.

Magistrat miasta Radzyna (Pomorze) ogłasza niniejszem konkurs na stanowisko

sekretarza miejskiego

(tymczasowo zastępczo). Posada do objęcia natychmiast. Wymagana wszechstronna znajomość administracji komunalnej. Uposażenie według umowy. Zgłoszenia kierować należy do (32056

Magistratu Radzyn (Pomorze).

3-4 ekspedjentki

wład. językiem polskim i niemieckim, **potrzebne zaraz.**

32061) **F. Kreski,** Gdańska 7.

Poszukujemy natychmiast

stenotypistkę

polsko-niemiecką, z znajomością stenografji niemieckiej, dobrem wykształceniem ogólnem, władającą biegle językiem polskim i niemieckim w słowie i piśmie.

„SIEMENS" Sp. z o. o., Grudziądz

Plac 23 Stycznia 18. (32059

Krawiec

znający **prace kuśnierskie,** na stałe zatrudnienie **potrzebny zaraz.** (32060

Dom Towarowy Bracia Mateccy, Stary Rynek 23-25.

SZOFER

ślusarz-mechanik do jazdy autobusem i taksówką (Fiat) **potrzebny zaraz.** Zgłoszenia przyjmuje

Przedsiębiorstwo Komunikacyjne (31978

B. GROCHOWSKI, S-ka Kom., **Łobżenica**

Nadszwajcar

dla trzody rasowej, około 50 krów, z większym zbytem stadników i obszerną produkcją mleka **od 1 kwietnia 1929 r. poszukiwany.** Bardzo dobre mieszkanie z 4 pokojami, w pobliżu obory. Nadzwyczaj dobry zarobek. Warunek 3 pomocników. Zgłoszenia do: **Arbeitgeberverband für die dtsch. Landwirtschaft in Grosspolen, Poznań,** ul. Piekary 16/17. (31950

Cena ogłoszeń: 20 gr. za milim. 1 łamowo, szer. 38 m/m. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 50 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 90 gr., na dalszych stronach 75 gr. za milim. 1 łam., szer. 67 m/m. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 20 gr., każde dalsze 10 gr.; dla poszukujących pracy oraz na nekrologi 20% zniżki. Przy powtórzeniu ogłoszeń udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie zniżki upadają. — Ogłoszenia zagraniczne [illegible] % dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy, Bank Gospodarstwa Krajowego, Bank M. Stadthagen. — Konto czekowe: P. K. O. 203713 Poznań.

Wydawca, nakładem i czcionkami: Drukarnia Bydgoska Sp. Akc. w Bydgoszczy. — Redaktor odpowiedzialny: Henryk Ryszewski w Bydgoszczy.